

ESIMESE ASTME KOHTU OTSUS (esimene koda)

17. detsember 1991*

Konkurents – Kokkuleppe ja kooskõlastatud tegevuse mõisted – Kollektiivne vastutus
– Kas osapool vastutab rikkumise eest

[...]

Kohtuasjas T-6/89,

Enichem Anic SpA, Itaalia õiguse alusel asutatud äriühing, mille registrijärgne asukoht on Palermos (Itaalias), esindajad: G. Guarino ja Mario Siragusa Rooma Advokatuurist ja G. Arcidiacono Milano Advokatuurist, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: advokaadibüroo Arendt & Harles, 4 Avenue Marie-Thérèse,

hageja,

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: peaõigusnõunik Anthony McClellan ja õigusnõunik G. Marenco, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: selle õigustalitusse lähetatud riigiteenistuja R. Hayderi büroo, Centre Wagner, Kirchberg,

kostja,

mille esemeks on taotlus komisjoni 23. aprilli 1986. aasta otsuse, mis on seotud EMÜ asutamislepingu artikli 85 alusel alustatud menetlusega (IV/31.149-polüpropüleen, EÜT 1986, L 230, lk 1), kehtetuks tunnistamiseks,

EUROOPA ÜHENDUSTE ESIMESE ASTME KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja esimees J. L. Cruz Vilaça, kohtunikud R. Schintgen, D.A.O. Edward, H. Kirschner ja K. Lenaerts,

kohtujurist: B. Vesterdorf,

kohtusekretär: H. Jung,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

võttes arvesse kirjalikus menetluses ja 10. kuni 15. detsembri 1990. aasta kohtuistungil esitatut,

kuulanud 10. juuli 1991. aasta kohtuistungil ära kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

[...]

Põhjendused

Hagi faktid ja taust

1. Kohtuasi puudutab komisjoni otsust, millega trahviti viitteist polüpropüleenitootjat EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 rikkumise eest. Vaidlusaluse otsuse (edaspidi „otsus”) objektiks olev toode polüpropüleen on üks põhilisi puistekaubana müüdavaid termoplastpolümeere. Tootjad müüvad seda töötlejatele pool- või valmistoodete valmistamiseks. Suurimad polüpropüleenitootjad toodavad seda rohkem kui 100 erinevat marki, väga erinevateks lõppkasutamiststarveteks. Polüpropüleeni tähtsamad põhimargid on raffia, survevalu homopolümeer, survevalu kopolümeer, kõrglöögikindel kopolümeer ja kile. Ettevõtted, kellele otsus on adresseeritud, on kõik suured naftakeemiaettevõtted.

2. Lääne-Euroopa polüpropüleeniturgu varustavad peaaegu ainult Euroopas asuvad tootmisettevõtted. Enne 1977. aastat varustasid seda turgu kümme tootmisettevõtet, nimelt, Montedison (praegu Montepolimeri SpA), Hoechst AG, Imperial Chemical Industries PLC ja Shell International Chemical Company Limited (ehk „suur nelik”), kelle käes oli kokku 64% turust; Enichem Anic SpA Itaalias, Rhône-Poulenc S.A. Prantsusmaal, Alcludia Hispaanias, Chemische Werke Hüls ja BASF AG Saksamaal ja Chemie Linz AG Austrias. Pärast Montedisonile eelisõiguse andnud patentide lõppemist lisandusid Lääne-Euroopas 1977. aastal seitse uut tootjat: Belgias Amoco ja Hercules Chemicals N.V., Prantsusmaal ATO Chimie SA ja Solvay et Cie SA, Itaalias SIR, Madalmaadel DSM NV ja Hispaanias Taqsa. Norra tootmisettevõtte Saga Petrokjemi AS & Co lisandus 1978. aasta keskel ja Petrofina S.A. 1980. aastal. Uute tootjate saabumine nimivõimsusega ligikaudu 480 000 tonni suurendas Lääne-Euroopas oluliselt installeeritud võimsust, mis mitu aastat selle turu nõudluse kasvule ei vastanud. Seetõttu oli tootmisvõimsuste kasutamismäär madal, kuid aastail 1977–1983 järjest tõusis, kasvades 60%-lt 90%-le. Otsuse kohaselt olid 1982. aastal nõudlus ja pakkumine ligikaudu tasakaalus. Kuid suurema osa jooksul vaatlusalusest perioodist (1977–1983) iseloomustasid polüpropüleeni turgu aruannete kohaselt kas

vähene tasuvus või suured kahjumid, mis tulenesid eelkõige suurtest püsikuludest ja tooraine – propüleen – hinnatõusust. Otsuse (8. punkt) kohaselt oli 1983. aastal Montepolimeri SpA osakaal Euroopa polüpropüleeniturust 18%, Imperial Chemical Industries PLC, Shell International Chemical Company Limited ja Hoechst AG osakaalud igapähele 11%, Hercules Chemicals N.V. osakaal veidi alla 6%, ATO Chimie SA, BASF AG, DSM NV, Chemische Werke Hüls, Chemie Linz AG, Solvay et Cie SA ja Saga Petrokjemi AS & Co osakaalud 3 kuni 5% ja Petrofina SA osakaal ligikaudu 2%. Otsuses märgitakse, et liikmesriikide vahel toimus oluline kauplemine polüpropüleeniga, kuna iga tolleaegne EMÜ tootja varustas oma toodanguga enamikku, kui mitte kõiki liikmesriike.

3. Enichem Anic SpA. (edaspidi „Anic”) oli üks tootjatest, kes varustas turgu enne 1977. aastat. Sellel oli polüpropüleenil turul keskmise suurusega tootja positsioon, kelle turuosakaal oli 2,7 kuni 4,2%. 1983. aasta kevadel lahkus ettevõtte turult, olles võõrandanud oma polüpropüleeniettevõtte 1982. aasta oktoobri lõpus Montepolimeri SpA-le.

4. 13. ja 14. oktoobril 1983 viisid komisjoni ametnikud nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määruse nr 17, esimese määruse asutamislepingu artiklite 85 ja 86 rakendamise kohta artikli 14 lõike 3 kohaselt (EÜT 1962, 13, lk 204, edaspidi „määrus nr 17”) läbi üheaegsed uurimised järgmistes tootmisettevõtetes, kes varustavad ühenduse turgu polüpropüleeniga:

- ATO Chimie SA, praegu Atochem (edaspidi „ATO”),
- BASF AG (edaspidi „BASF”),
- DSM NV (edaspidi „DSM”),
- Hercules Chemicals NV (edaspidi „Hercules”),
- Hoechst AG (edaspidi „Hoechst”),
- Chemische Werke Hüls (edaspidi „Hüls”),
- Imperial Chemical Industries PLC (edaspidi „ICI”),
- Montepolimeri SpA, praegu Montedipe (edaspidi „Monte”),
- Shell International Chemical Company Limited (edaspidi „Shell”),
- Solvay et Cie SA (edaspidi „Solvay”),
- BP Chimie (edaspidi „BP”).

Rhône-Poulenc SA (edaspidi „Rhône-Poulenc”) ega Anic'i ruumides uurimist läbi ei viidud.

5. Pärast uurimisi esitas komisjon määruse nr 17 artikli 11 kohaselt teabenõudeid (edaspidi „teabenõue”) mitte ainult eelnimetatud ettevõtjatele, vaid ka järgmistele ettevõtjatele:

- Amoco,
- Chemie Linz AG (edaspidi „Linz”),
- Saga Petrokjemi AS & Co, mis kuulub nüüd Statoilile (edaspidi „Statoil”),
- Petrofina SA (edaspidi „Petrofina”),
- Enichem Anic SpA (edaspidi „Anic”).

Austria ettevõtte Linz vaidlustas komisjoni pädevuse ja keeldus teabenõudele vastamast. Määruse nr 17 artikli 14 lõike 2 kohaselt viisid komisjoni ametnikud seejärel läbi uurimised ettevõtete Anic, Saga Petrochemicals UK Ltd ja Saga Ühendkuningriigis asuva tütarettevõtte ruumides ning Linzi Ühendkuningriigis ja Saksamaa Liitvabariigis asuvates müügiesindustes. Rhône-Poulenc'ile teabenõuet ei saadetud.

6. Nende uurimiste käigus ja teabenõuete tulemusena saadud tõendite põhjal leidis komisjon, et tootjad olid aastail 1977–1983 EMÜ asutamislepingu artiklit 85 rikkudes hinnaalaste algatuste seeriana kehtestanud regulaarselt sihthindu ja töötanud välja süsteemi iga-aastaste mahtude piiramiseks, et olemasolev turg kokkulepitud protsentide või tonnide arvu alusel omavahel ära jagada. Seega otsustas komisjon 30. aprillil 1984 alustada määruse nr 17 artikli 3 lõikes 1 ette nähtud menetlust ja saatis 1984. aasta mais eelnimetatud ettevõtetele, välja arvatud Anic'ile ja Rhône-Poulenc'ile, kirjalikud vastuväiteteatised. Kõik adressaadid edastasid kirjalikud vastused.

7. 24. oktoobril 1984 kohtus komisjoni määratud ärakuulamise eest vastutav ametnik vastuväiteteatiste adressaatide õigusnõustajatega, et leppida kokku teatav kord haldusmenetluse raames toimuvateks ärakuulamiseks, mis pidid algama 12. novembril 1984. Komisjon teatas sellel kohtumisel vastuväiteteatistele ettevõtelt saadud vastuste tulemusena, et ta saadab neile peagi täiendavaid materjale lisaks neile juba esitatud tõenditele hinnaalaste algatuste rakendamise kohta. 31. oktoobril 1984 saatis komisjon ettevõtete õigusnõustajatele hulga dokumente, mis olid koopiad tootjate hinnaalastest juhistest oma müügiesindustele, koos kokkuvõtivate tabelitega nende dokumentide kohta. Ärisaladuste kaitse tagamiseks kehtestati nende materjalide saatmisele teatavad

tingimused; dokumente ei olnud nimelt lubatud teatavaks teha nende ettevõtete kaubandusosakondadele. Mitme ettevõtte juristid keeldusid neid tingimusi aktsepteerimast ja tagastasid dokumendid enne suulist ärakuulamist.

8. Kirjalikes vastustes vastuväiteteatistele esitatud teavet silmas pidades otsustas komisjon kaasata menetlusse ka Anic'i ja Rhône-Poulenc'i. Selleks saadeti 25. oktoobril 1984 ka neile kahele ettevõttele samasugused vastuväiteteatistid kui ülejäänud viieteistkümnele ettevõttele.

9. Suulise ärakuulamise esimene istung toimus 12.–20. novembril 1984. Sel istungil kuulati ära kõik ettevõtted peale Shelli (kes keeldus ühelgi ärakuulamisel osalemast), Anic'i, ICI ja Rhône-Poulenc'i (kes leidsid, et neil ei olnud piisavalt võimalust kaitsekõne ettevalmistamiseks).

10. Sel istungil keeldus mitu ettevõtet tegelemast küsimustega, mis olid tõstatatud neile 31. oktoobril 1984 saadetud dokumentides, väites, et komisjon oli kohtuasja suunda täielikult muutnud ning et neil oleks pidanud olema vähemalt võimalus kirjalikke märkusi esitada. Teised ettevõtted väitsid, et neil ei olnud enne ärakuulamist piisavalt aega kõnealuste dokumentidega tutvuda. Ettevõtete BASF, DSM, Hercules, Hoechst, ICI, Linz, Monte, Petrofina ja Solvay juristid saatsid komisjonile 28. novembril 1984 sellekohase ühise kirja. Hüls ühines oma 4. detsembri 1984. aasta kirjas ühises kirjas väljendatud seisukohaga.

11. Seega saatis komisjon 29. märtsil 1985 ettevõtetele uued dokumendid, milles nad olid oma müügiesindustele hinnaalaseid juhiseid saatnud, samuti hindade tabelid ja kokkuvõtte tõenditest iga hinnaalase algatuse kohta, mille kohta olid olemas dokumendid. Ta palus ettevõtetel vastata nii kirjalikult kui ka järgmistel suulise ärakuulamise istungitel ning märkis, et ta tühistab esialgsed piirangud kaubandusosakondadele avaldamise suhtes.

12. Teise sama kuupäevaga kirjaga vastas komisjon juristide väitele, et komisjon ei olnud väidetava kartelli õiguslikku olemust artikli 85 lõike 1 kohaselt selgelt määratlenud, ning kutsus ettevõtteid üles esitama kirjalikke ja suulisi märkusi.

13. Suulise ärakuulamise teine istung toimus 8.–11. juulil 1985 ja 25. juulil 1985. Anic, ICI ja Rhône-Poulenc esitasid oma märkused ja ülejäänud ettevõtted (välja arvatud Shell) esitasid märkusi küsimuste kohta, mis olid tõstatatud komisjoni kahes 29. märtsi 1985. aasta kirjas.

14. 19. novembril 1985 anti piiravat tegevust ja turgu valitsevat seisundit käsitleva nõuandekomitee (edaspidi „komitee”) liikmetele ning saadeti 25. novembril 1985. aastal hagejatele suulise ärakuulamise esialgne protokoll koos kõikide muude asjakohaste

dokumentidega. Nõuandekomitee esitas oma arvamuse oma 170. koosolekul, mis toimus 5. ja 6. detsembril 1985.

15. Selle menetluse lõpus võttis komisjon 23. aprillil 1986 vastu vaidlusaluse otsuse, mille resolutiivosa on järgmine:

„Artikkel 1

ANIC SpA, ATO Chemie SA (praegu Atochem), BASF AG, DSM NV, Hercules Chemicals NV, Hoechst AG, Chemische Werke Hüls (praegu Hüls AG), ICI PLC, Chemische Werke LINZ, Montepolimeri SpA (praegu Montedipe), Petrofina SA, Rhône-Poulenc SA, Shell International Chemical Co. Ltd, Solvay & Cie ja SAGA Petrokjemi AG & Co. (praegu osa Statoilist) on rikkunud EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõiget 1 osalemisega:

- ANIC-i puhul alates ligikaudu 1977. aasta novembrist kuni 1982. aasta lõpu või 1983. aasta alguseni,
- Rhône-Poulenc'i puhul alates ligikaudu 1977. aasta novembrist kuni 1980. aasta lõpuni,
- Petrofina puhul alates 1980. aastast kuni vähemalt 1983. aasta novembrini,
- Hoechsti, ICI, Montepolimeri ja Shelli puhul alates ligikaudu 1977. aasta keskpaigast kuni vähemalt 1983. aasta novembrini,
- Herculese, LINZi ja SAGA ja Solvay puhul alates ligikaudu 1977. aasta novembrist kuni vähemalt 1983. aasta novembrini,
- ATO puhul alates vähemalt 1978. aastast kuni vähemalt 1983. aasta novembrini,
- BASF-i, DSM-i ja Hülsi puhul alates mingist ajast ajavahemikul 1977–1979 kuni vähemalt 1983. aasta novembrini,

1977. aasta keskel alguse saanud kokkuleppes ja kooskõlastatud tegevuses, mille käigus EMÜ territooriumil polüpropüleeni tarnivad tootjad:

- a) olid omavahel kontaktis ja kohtusid regulaarselt (alates 1981. aasta algusest kaks korda kuus) salaja oma kaubanduspõhimõtete arutamiseks ja kindlaksmääramiseks;
- b) kehtestasid aeg-ajalt toote müümiseks EMÜ igas liikmesriigis sihtindu (ehk minimaalseid hindu);

c) leppisid kokku mitmesuguste meetmete osas, mis hõlbustasid selliste sihthindade rakendamist, sealhulgas (põhiliselt) ajutised piirangud toodangule, üksikasjalike andmete vahetamine oma tarnete kohta, kohalike koosolekute pidamine ja alates 1982. aasta lõpust kontohaldussüsteem hindade tõstmiseks üksiklientidele;

d) tõstsid nimetatud hinnasihtide rakendamiseks samaaegselt hindu;

e) jagasid turgu, määraates igale tootjale aastakäibe piirmäära ehk kvoodi (1979. ja 1980. aastaks ja vähemalt osale 1983. aastast) või kui kogu aasta kohta puudus kindel kokkulepe, nõudsid tootjatelt kuukäibe piiramist võrreldes mõne eelmise ajavahemikuga (1981, 1982).

Artikkel 2

Artiklis 1 nimetatud ettevõtted peavad nimetatud rikkumise kohe lõpetama (kui nad ei ole seda veel teinud) ja hoiduma edaspidi oma polüpropüleenitootmisega seotud samasuguse või sarnase objekti või mõjuga kokkulepetest ja kooskõlastatud tegevustest, sealhulgas sellist liiki teabe vahetamisest, mis tavaliselt kuulub ärisaladuse alla ja millega osavõtjaid otseselt või kaudselt teavitatakse teiste üksiktootjate toodangust, tarnetest, varude tasemest, müügihindadest, kuludest või investeerimiskavadest, samuti teabe vahetamisest, millega neil oleks võimalik jälgida selgesõnaliste või vaikivate kokkulepete või hindu või EMÜ sisese turu jagamist puudutavate kooskõlastatud tegevuste järgimist. Igasugune süsteem üldise teabe vahetamiseks, milles tootjad osalevad (näiteks Fides), peab toimima selliselt, et sellest oleks välja jäetud teave, mis võimaldaks määrata kindlaks üksiktootjate käitumist, ning ettevõtted peavad eelkõige hoiduma omavahel täiendava, konkurentsi seisukohalt olulise teabe vahetamisest, mida see süsteem ei hõlma.

Artikkel 3

Käesolevaga kehtestatakse allpool nimetatud ettevõtetele artiklis 1 mainitud rikkumise eest järgmised trahvid:

i) ANIC SpA – trahv 750 000 eküüd ehk 1 103 692 500 Itaalia liiri;

ii) Atochem – trahv 1 750 000 eküüd ehk 11 973 325 Prantsuse franki;

iii) BASF AG – trahv 2 500 000 eküüd ehk 5 362 225 Saksa marka;

iv) DSM NV – trahv 2 750 000 eküüd ehk 6 657 640 Hollandi floriini;

v) Hercules Chemicals N.V. – trahv 2 750 000 eküüd ehk 120 569 620 Belgia franki;

- vi) Hoechst AG – trahv 9 000 000 eküüd ehk 19 304 010 Saksa marka;
- vii) Hüls AG – trahv 2 750 000 eküüd ehk 5 898 447, 50 Saksa marka;
- viii) ICI PLC – trahv 10 000 000 eküüd ehk 6 447 970 Suurbritannia naela;
- ix) Chemische Werke LINZ – trahv 1 000 000 eküüd ehk 1 471 590 000 Itaalia liiri;
- x) Montedipe – trahv 11 000 000 eküüd ehk 16 187 490 000 Itaalia liiri;
- xi) Petrofina SA – trahv 600 000 eküüd ehk 26 306 100 Belgia franki;
- xii) Rhône-Poulenc SA – trahv 500 000 eküüd ehk 3 420 950 Prantsuse franki;
- xiii) Shell International Chemical Co. Ltd – trahv 9 000 000 eküüd ehk 5 803 173 Suurbritannia naela;
- xiv) Solvay & Cie – trahv 2 500 000 eküüd ehk 109 608 750 Belgia franki;
- xv) Statoil Den Norske Stats Oljeselskap AS (hõlmab nüüd ka ettevõtet SAGA Petrokjemi) – trahv 1 000 000 eküüd ehk 644 797 Suurbritannia naela.

Artikkel 4

[...]

Artikkel 5

[...]”

16. 8. juulil 1986 saadeti neile ärakuulamiste lõplik protokoll, mis sisaldas ka hagejate soovil tekstis tehtud parandusi, täiendusi ja väljajätmise.

Menetlus

17. Neil asjaoludel esitas hageja Euroopa Kohtu kantseleisse 31. juulil 1986 laekunud avaldusega käesoleva hagi, millega ta taotles otsuse tühistamist. Otsuse kolmteist ülejäänud adressaati neljateistkümnest esitasid samuti tühistamishagid (kohtuasjad T-1/89 kuni T-4/89 ja T-7/89 kuni T-15/89).

18. Kirjalik menetlus toimus tervenisti Euroopa Kohtus.

19. Vastavalt nõukogu 24. oktoobri 1988. aasta otsuse Euroopa ühenduste esimese astme kohtu asutamise kohta (edaspidi „nõukogu 24. oktoobri 1988. aasta otsus”) artiklile 14 suunas Euroopa Kohus 15. novembri 1989. aasta määrusega käesoleva kohtuasja ja ülejäänud kolmteist kohtuasja Esimese Astme Kohtusse.

20. Nõukogu 24. oktoobri 1988. aasta otsuse artikli 2 lõike 3 kohaselt määras Esimese Astme Kohtu esimees kohtujuristi.

21. Esimese Astme Kohtu kohtusekretär kutsus pooled 3. mai 1990. aasta kirjaga mitteametlikule kohtumisele, et määrata kindlaks suulise menetluse kord. See kohtumine toimus 28. juunil 1990.

22. Esimese Astme Kohtu kohtusekretär palus 9. juuli 1990. aasta kirjaga pooltel esitada oma märkused kohtuasjade T-1/89 kuni T-4/89 ja T-6/89 kuni T-15/89 võimaliku liitmise kohta suuliseks menetluseks. Mitte ühelgi poolel ei olnud selle kohta vastuväiteid.

23. Kuna eelnimetatud kohtuasjad olid omavahel seotud, liitis kohus need oma 25. septembri 1990. aasta määrusega suuliseks menetluseks kodukorra artikli 43 alusel, mis oli tol ajal Esimese Astme Kohtu menetluse suhtes kohaldatav muu hulgas nõukogu 24. oktoobri 1988. aasta artikli 11 kolmanda lõigu tõttu.

24. Kohus tegi oma 15. novembri 1990. aasta määrusega otsuse hagejate konfidentsiaalsusetaotluse kohta kohtuasjades T-2/89, T-3/89, T-9/89, T-11/89, T-12/89 ja T-13/89 ning rahuldask need osaliselt.

25. Pooled vastasid kohtu kantseleisse 9. oktoobrist kuni 29. novembrini 1990 saadetud kirjades küsimustele, mis kohus oli esitanud 19. juulil 1990 kohtusekretäri poolt saadetud kirjas.

26. Võttes arvesse kohtu küsimustele antud vastuseid ja olles ära kuulunud kohtunik-ettekandja ettekande ja kohtujuristi seisukohad, otsustas kohus alustada suulist menetlust ilma ettevalmistava uurimiseta.

27. Pooled esitasid oma kohtukõned ja vastasid kohtu küsimustele kohtuistungil, mis toimus 10.–15. detsembril 1990.

28. Kohtujurist esitas oma ettepaneku 10. juuli 1991. aasta istungil.

Poolte nõuded

29. Enichem Anic palus kohtul:

- 1) tühistada täielikult või osaliselt komisjoni 23. aprilli 1986. aasta otsus (IV/31.149 – polüpropüleen), sel määral, kui see puudutab hagejat;
- 2) alternatiivina tühistada hagejale määratud trahv või seda vähendada; ja
- 3) mõista kõik hageja kohtukulud ja kulutused välja komisjonilt.

Komisjon palub kohtul:

- jätta hagi rahuldamata;
- mõista kohtukulud välja hagejalt.

Põhiküsimus

30. Esiteks tuleb uurida hageja vastuväiteid seoses kaitseõiguste väidetava rikkumisega komisjoni poolt, kuna 1) komisjon ei olnud esitanud oma vastuväiteteatises kõiki vastuväiteid, mis ta hiljem otsuses hageja vastu esitas, ja oli omistanud selliselt hagejale kollektiivse vastutuse, 2) komisjoni liikmetele ega nõuandekomiteele ei saadetud istungi lõplikku protokoll, 3) ta ei olnud saatnud hagejale ärakuulamise eest vastutava ametniku aruannet, ja 4) ei olnud võtnud arvesse hageja eriseisundit haldusmenetluses; teiseks vastuväiteid, mis on seotud rikkumise tõendamise ja puudutasid 1) komisjoni poolt tuvastatud fakte ja 2) EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 kohaldamist nende faktide suhtes, kusjuures väidetakse, et komisjon A) ei määratlenud rikkumist õigesti, B) ei hinnanud õigesti piiravat mõju konkurentsile ja C) ei hinnanud õigesti mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele; kolmandaks vastuväiteid seoses küsimusega, kas hageja vastutab rikkumise eest; neljandaks vastuväiteid seoses otsuse põhjendustega; ja viiendaks vastuväiteid seoses trahvi määramisega, mis väidetakse olevat 1) määratud osaliselt ebaõige aja suhtes, 2) ebaproportsionaalne väidetava rikkumise kestusega ja 3) ebaproportsionaalne väidetava rikkumise raskusega.

Kaitseõigused

1. Uued vastuväited ja kollektiivne vastutus

31. Hageja väidab, et komisjon on esitanud otsuses tema suhtes vastuväiteid, mis konkreetsetes vastuväiteteatistes ei sisaldunud, nimelt otsuse artikli 1 lõikes c kirjeldatud vastuväiteid. Komisjon on püüdnud, kuid ei saa pidada hagejat vastutavaks üldiselt kartellis osalemise eest ja seega kaudselt laiendada seda vastutust käitumisele, mille kaudu kartell avaldus, kuid mida ei saa otseselt hagejale omistada. Teda ei saa seega vastutavaks pidada otsuse artikli 1 lõikes c kirjeldatud käitumise eest, mille kohta komisjon on ise tunnistanud, et seda ei saa otseselt hagejale omistada.

32. Seega ei vasta hagejale omistatud vastutus tema kohta tõendatud asjaoludele ega vastuväiteteatistes esitatud vastuväidetele, isegi kui võtta arvesse selle vastuväiteteatise üldosa, kuna seda osa, mis on ette nähtud iga ettevõtja käitumise tausta määramiseks, võib käsitada konkreetsetelt Anic'ile adresseerituks vaid neis lõikudes, kus teda on tegelikult nimetatud, mitte aga lõikudes, mis puudutavad ainult teisi tootjaid.

33. Hageja lisab, et kuigi komisjon seda eitab, antakse otsuses mõista ja vihjatakse, et Anic osales kõikides artiklis 1 kirjeldatud tegevustes samal määral kui kõik teisedki asjassepuutuvad ettevõtjad.

34. Komisjon väidab, et see väide põhineb otsuse artikli 1 tahtlikult ebaõigel tõlgendamisel. Komisjon ei väitnud selles sättes, et hageja oli osalenud kõikides viidatud tegevustes, vaid et ta oli osalenud polüpropüleenitootjate kartellis, mis avaldus konkreetsetelt nende tegevuste kaudu. Otsuses ei peeta hagejat vastutavaks mitte terve rea eraldi rikkumiste, vaid ühe rikkumise eest, st osalemise eest kokkuleppes ja kooskõlastatud tegevuses eesmärgiga toetada polüpropüleeni hindu, mis avaldus mitmesuguste meetmetena, mis moodustavad kokkuvõttes ühe rikkumise.

35. Komisjoni väitel võib pärast kartellis osalemise tõendamist tulenev vastutus hõlmata ainult kartelli tervikuna. Komisjoni seisukoht on, et kartellis osaleva ettevõtja vastutus ei sõltu sellest, kas on tõendatud tema tegelik osalemine igas eraldi tegevuses, mis ühise eesmärgi saavutamiseks läbi viidi. Seega leiab ta, et ei oleks olnud õige täpsustada artiklis 1, mil määral iga ettevõtja tegelikult osales igas kartelli rakendamiseks tehtud algatuses, ning iga ettevõtja kartellis osalemise kestust.

36. Kohus märgib, et üldistes või konkreetsetes vastuväiteteatistes on mainitud kõiki otsuse artikli 1 punktis c esitatud vastuväiteid. Toodangu ajutistele piirangutele on viidatud põhilise vastuväiteteatise punktides 67 ja 79, konkreetsetes vastuväiteteatistes üksikasjalike andmete vahetamisele tarnete kohta punktides 97 ja 101 ja osalemisele kohalikel koosolekutel punkti 2 lõikes b ning kontohaldussüsteemile põhilise vastuväiteteatise punktides 85 kuni 89.

37. Põhilise vastuväiteteatise sisu võib tõstatada individuaalselt iga ettevõtte suhtes, millele see on adresseeritud, sealhulgas hageja suhtes, kui selles teatises või konkreetses vastuväidetes ei ole otseselt teisiti öeldud. Mis puutub kõnealustesse vastuväidetes, siis hageja puhul seda tehtud ei ole.

38. Peale selle võib juhtida tähelepanu asjaolule, et põhilise vastuväiteteatise enda tekstis – eelkõige selle punktides 1 ja 5 – on viidatud, et kõikides selles kirjeldatud tegevustes süüdistatakse kõiki ettevõtjaid, kellele teatis on adresseeritud.

39. Järelikult sisaldasid kõik otsuse artikli 1 lõikes c esitatud vastuväited hagejale esitatud nõuetekohases teatises ega olnud seega uued vastuväited.

40. Kohus peab rikkumise tõendatuse küsimuse läbivaatamisel uurima, kas komisjon esitas otsuses need vastuväited hageja kohta, ning kui esitas, kas ta on siis neid vastuväiteid õiguslikult piisavalt faktidega tõendanud. Sama kehtib hageja vastuväite kohta otsusega talle väidetavalt omistatud kollektiivse vastutuse kohta.

2. Äraakuulamise protokolliga saatmata jätmine

41. Hageja leiab, et istungi lõpliku protokolliga saatmata jätmine nii nõuandekomitee liikmetele, komisjoni konkurentsiküsimuste eest vastutavale volinikule kui ka teistele liikmetele, kes sel istungi oma seisukohti esitasid või otsuse tegid, on käsitatav vormilise puudusena.

42. Komisjon märgib, et nii nõuandekomitee liikmetel kui ka komisjoni liikmetel oli äraakuulamise esialgne protokoll, millest lõplik variant oluliselt ei erinenud.

43. Ta lisab, et ta ei ole kohustatud protokolliga nõuandekomitee liikmetele saatma, ning et liikmesriikide esindajad igal juhul osalesid komisjoni korraldatud istungitel, välja arvatud Kreeka ja Luksemburgi esindajad, kes ei osalenud komisjoni korraldatud teisel äraakuulamisistungil. Seega, väidab komisjon, oleks protokoll võinud olla nõuandekomitee liikmetele ainult meeldetuletuseks. Komisjoni liikmetel ei olnud mitte ainult esialgne protokoll, vaid ka ettevõtjate märkused selle protokolliga kohta.

44. Komisjon märgib ka, et kuna komisjoni ja nõuandekomitee liikmed võisid teha oma otsused kõikide teadaolevate faktide põhjal, ei oleks otsus olnud teistsugune, kui väidetavat eeskirjade eiramist ei oleks toimunud, ning selle tähtsus on seega teisejärguline (Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas 30/78 Distillers Company v. komisjon (1980) EKL 2229, 26. punkt ja arvamus lk 2290).

45. Kohus märgib, et Euroopa Kohtu pretsedendiõigusest selgub, et nõuandekomiteele ja komisjonile esitatud istungi protokoll esialgsust võib käsitada haldusmenetluse puudusena, mis võib sellest tuleneva otsuse ebaseaduslikuks muuta, vaid sel juhul, kui kõnealune dokument on koostatud selliselt, et see oluliselt eksitab isikuid, kellele see on adresseeritud (otsus kohtuasjas 44/69 *Buchler v. komisjon* (1970) EKL 733, 17. punkt).

46. Seoses komisjonile saadetud protokolliga tuleb märkida, et komisjon sai koos esialgse protokolliga ettevõtjate poolt selle kohta tehtud märkused, mistõttu tuleb järeldada, et komisjoni liikmetel oli kogu asjakohane teave enne otsuse vastuvõtmist olemas.

47. Seoses nõuandekomiteele saadetud esialgse protokolliga võib märkida, et hageja ei ole väitnud, mille poolest see protokoll ei olnud ärakuulamiste tõene ja õige protokoll, ning ei ole seega tõendanud, et kõnealune dokument oleks koostatud selliselt, et see eksitab nõuandekomiteed olulises küsimuses.

48. Seega tuleb see vastuväide tagasi lükata.

3. Ärakuulamise eest vastutava ametniku aruande mitteavaldamine

49. Hageja väidab, et kaitseõigustest kinnipidamiseks oleks pidanud teda teavitama arvamusest, mille ärakuulamise eest vastutav ametnik peab oma pädevuse kohaselt esitama konkurentsi peadirektorile.

50. Komisjon leiab, et kuna ärakuulamiste eest vastutava ametniku aruanne konkurentsi peadirektorile on komisjoni ametniku aruanne, mis esitatakse tavaliselt suuliselt, kuulub see komisjoni sisemisse otsustamisprotsessi ning seda ei saa seepärast ettevõtjatele avaldada.

51. Komisjon juhib ka tähelepanu asjaolule, et ärakuulamise eest vastutava ametniku pädevusse ei kuulu aruande avalikustamine.

52. Lõpuks väidab komisjon, et kui ärakuulamise eest vastutava ametniku märkused ei ole konfidentsiaalsed, seab see ohtu tema sõltumatuse ja võimaluse avameelselt oma seisukohti esitada. Ta väidab, et seda seisukohta kinnitab ka Euroopa Kohtu 11. detsembri 1986. aasta määrus (kohtuasjas 212/86-R *ICI v. komisjon*, Euroopa Kohtu lahendite kogumikus veel avaldamata, 5.–8. punkt), mille kohaselt kohtul ei ole vaja ärakuulamise eest vastutava ametniku aruannet kohtuasja läbivaatamisel arvesse võtta.

53. Kohus on seisukohal, et kaitseõigused ei nõua, et EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 alusel läbiviidavas menetluses osalevatel ettevõtjatel peaks olema võimalus esitada

märkusi ärakuulamise eest vastutava ametniku aruande kohta, mis on puhtalt komisjonisisene dokument. Euroopa Kohus on selle küsimuse kohta otsustanud, et ärakuulamise eest vastutava ametniku aruanne on olemuselt komisjonile esitatav arvamus, mida komisjon ei ole kohustatud järgima, ning et see aruanne ei ole seetõttu otsustav tegur, mida ühenduse kohtul tuleks kohtuasja läbivaatamisel arvestada (11. detsembri 1986. aasta määrus eelnimetatud kohtuasjas 212/86-R, 5.–8. punkt). Kaitseõiguste piisav õiguslik austamine on tagatud, kui lõpliku otsuse tegemisel osalevaid ametiasutusi on nõuetekohaselt teavitatud väidetest, mida ettevõtjad on esitanud vastuseks vastuväidetele, mis komisjon on neile esitanud, ja tõenditele, mis komisjon on nende vastuväidete kinnituseks esitanud (Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas 322/81 *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin v. komisjon* (1983) EKL 3498, 7. punkt).

54. Seoses sellega tuleb märkida, et ärakuulamise eest vastutava ametniku aruande eesmärk ei ole ettevõtjate väiteid täiendada ega parandada või esitada ettevõtjate vastu uusi vastuväiteid ega täiendavaid tõendeid.

55. Järelikult ei anna kaitseõiguste austamine ettevõtjatele õigust nõuda ärakuulamise eest vastutava ametniku aruande avalikustamist, et nad saaksid selle kohta märkusi esitada (vt Euroopa Kohtu otsust liidetud kohtuasjades 43 ja 63/82 *VBVB ja VBBB v. komisjon* (1984) EKL 19, 25. punkt).

56. Seega tuleb see vastuväide tagasi lükata.

4. Hageja eriseisund haldusmenetluses

57. Hageja märgib, et ta kaasati haldusmenetlusse ajal, mil seda oli juba alustatud. Seega oli ta erilises seisundis, kuna talle ei olnud kuni selle ajani vastastikku esitatud väited täielikult teada.

58. Kohus märgib, et hageja ei ole maininud, mil viisil tema eriseisund haldusmenetluses jätab ta ilma võimalusest esitada oma seisukohti kõikide vastuväidete kohta, mis komisjon talle adresseeritud vastuväiteteatistes tema vastu esitab, ja neid vastuväiteid kinnitavate tõendite kohta, mida komisjon on vastuväiteteatistes maininud või neile lisanud.

59. Hageja mitteosalemine esimeses ärakuulamiste seerias ei takistanud teda esitamast oma seisukohta talle esitatud vastuväidete kohta ning ta ei saa seetõttu tugineda asjaolule, et ta ei olnud teadlik väidetest, mida komisjon ja teised ettevõtjad olid juba omavahel vahetanud.

60. Hageja eriseisundi tõttu haldusmenetluses ei rikutud kaitseõigusi ning seega tuleb see vastuväide tagasi lükata.

RIKKUMISE TÕENDAMINE

61. Otsuse (80. punkti esimene lõik) kohaselt olid EMÜ-d varustanud polüpropüleenitootjad osalenud alates 1977. aastast terves kavade, kokkulepete ja meetmete süsteemis, mille üle oli otsustatud regulaarsete koosolekute ja pidevate kontaktide käigus. Otsuses (80. punkti teine lõik) mainitakse ka, et tootjate üldise kava kohaselt kohtuti ja jõuti kokkuleppele konkreetsetes küsimustes.

62. Seepärast on vaja kõigepealt kontrollida, kas komisjon on õiguslikult piisavalt tõendanud fakte, mis puudutavad I) ajavahemikku 1977. aasta novembrist 1978. aasta lõpuni või 1979. aasta alguseni, II) ajavahemikku 1978. aasta lõpust või 1979. aasta algusest kuni 1982. aasta lõpuni või 1983. aasta alguseni, ja on seotud A) regulaarsete koosolekute süsteemiga, B) hinnaalaste algatustega, C) hinnaalaste algatuste rakendamise hõlbustamiseks kavandatud meetmetega ja D) tonnide sihtarvu ja kvootide kehtestamisega, võttes arvesse a) vaidlusalust otsust, b) poolte väiteid, enne kui c) neile hinnangut anda; seejärel on vajalik vaadata läbi EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 kohaldamine nende faktide suhtes.

1. Tuvastatud faktid

I – Ajavahemik 1977. aastast kuni 1978. aasta lõpuni või 1979. aasta alguseni

A – Vaidlusalune otsus

63. Otsuses (78. punkti neljas lõik) väidetakse, et polüpropüleenitootjate regulaarsete koosolekute süsteem sai alguse ligikaudu 1977. aasta lõpus, kuid et ei ole võimalik määrata kindlaks täpset kuupäeva, millal iga tootja neil osalemist alustas. Selles märgitakse, et Anic, üks tootjatest, kelle toetust 1977. aasta detsembris toimunud hinnaalasele algatusele ei ole tõendatud, tunnistab, et ta on osalenud neil koosolekutel algusest peale.

64. Samas mainitakse otsuses (105. punkti esimene ja teine lõik), et ei saa kindlalt tuvastada täpset kuupäeva, millest alates iga tootja alustas regulaarsetel plenaaristungitel osalemist. Anic, ATO, BASF, DSM ja Hüls ei saanud alustada süsteemis osalemist hiljem kui 1979. aastal, kuna on tõendatud, et kõik need viis tootjat on osalenud turu jagamise või kvootide süsteemis, mis algselt jõustusid nimetatud aastal.

B – Poolte väited

65. Hageja väidab, et otsuses on ekslikult leitud, et hageja osales koosolekul alates 1977. aasta novembrist. Komisjon tõlgendas valesti Anic'i vastust teabenõudele (konkreetselt Monte adressseeritud vastuväited, liide 27), millele viidatakse Anic'ile adresseeritud konkreetsetes vastuväidetes ja milles ta väitis, et koosolekud said alguse 1970-ndate aastate lõpus ning et Anic'i osalemise alguseks võis lugeda ajavahemikku, mis jäi nende koosolekute algusaja lähedale. Kuna hagejal ei olnud enam selle ajavahemiku kohta dokumente, arvas ta heausklikult, et tema osalemine sai alguse 1979. aastal, mis oli tootjate koosolekute algusaja lähedal, milleks ta pidas ligikaudu 1979. aastat, st 1970-ndate aastate lõppu.

66. Peale selle väidab ta, et otsuses endas käsitletakse tema osalemise algust vastuoluliselt. 105. punktis käsitletakse Anic'it samal alusel ATO, BASF-i, DSM-i ja Hülsiga, kuigi tunnistatakse, et Anic'i osalemise kohta enne 1979. aastat tõendid puuduvad. Seevastu resolutiivosas märgitakse, et Anic osales rikkumises alates 1977. aasta novembrist, kuigi öeldakse, et ATO osales alates 1978. aastast ja BASF, DSM ja Hüls alates mingist ajast aastail 1977–1979.

67. Komisjon väidab, et see järeldub Anic'i selgest vastusest teabenõudele, et ta alustas osalemist tootjate koosolekul ligikaudu 1977. aasta novembris.

68. Komisjon väidab, et Anic ei saa selle tunnistamisest lahti öelda, eriti kuna ta põhjendas seda tagasikäiku oma vastuses asjaoluga, et teabenõudele vastamise ajal ei olnud tal komisjoni dokumente, mis näitab, et hageja on oma vastust kohandanud komisjoni käes olevate tõenditega.

C – Kohtu seisukoht

69. Kohus leiab, et nagu komisjon istungil tunnistas, on tema ainus tõend hageja osalemise kohta koosolekul enne kõnealust ajavahemikku tema vastus teabenõudele (konkreetsed vastuväited, Monte, liide 27), milles ta väitis:

„Incontri fra i produttori Europei di polipropilene sono iniziati negli anni 70 intorno al termini di quel periodo. Non siamo in grado di stabilire con precisione la date in cui è iniziata la partecipazione dell' Anic, ma riteniamo si collochi in un momento prossimo all' inizio degli incontri stessi.”

(„Euroopa polüpropüleenitootjate omavahelised koosolekud algasid 1970-ndatel aastatel, selle kümnendi lõpu poole. Meil ei ole võimalik määrata kindlaks täpset kuupäeva, millal

Anic osalemist alustas, kuid me arvame, et see oli lähedal kõnealuste koosolekute algusajale.”)

70. Hageja vastust ei saa käsitada koosolekutel alates 1977. aasta novembrist osalemise selge tunnistamisena. Hageja tõlgendab täiesti usutavalt oma vastust ja selle tausta ning seda tõlgendust kinnitab ka ICI vastus teabenõudele (põhiline vastuväiteteatis, liide 8), mille kohaselt ekspertide koosolekud algasid 1978. aasta lõpus või 1979. aasta algul ning Anic osales neil koosolekutel regulaarselt ajal, mil ta tegutses aastail 1979–1983 polüpropüleeniturul, st pärast vaatlusalust ajavahemikku.

71. Tuleb ka märkida, et komisjon väljendas oma kahtlust ka otsuses (105. punkti teine lõik), väites, et Anic, ATO, BASF, DSM ja Hüls ei oleks saanud alustada osalemist süsteemis hiljem kui 1979. aastal, mis samuti toetab hageja tõlgendust teabenõudele antud vastusele.

72. See kahtlus ilmneb ka hagejale adresseeritud konkreetsetes vastuväidetes, milles komisjon kordas lihtsalt Anic'i vastust teabenõudele, lisamata sellele oma kavatsetavat tõlgendust täpse kuupäeva kindlaksmääramise suhtes, millal Anic alustas koosolekutel osalemist, ning põhilises vastuväiteteatises, milles komisjon ei maininud hageja nime seoses enne 1979. aastat peetud koosolekutega.

73. Eelnevast järeldub, et kuna komisjon ei ole saanud esitada tõendeid, mis kinnitaksid Anic'i osalemist rikkumises enne 1978. aasta lõppu või 1979. aasta algust, ei ole komisjon tema osalemist piisavalt õiguslikult tõendanud.

II – Ajavahemik 1978. aasta lõpust või 1979. aasta algusest kuni 1982. aasta lõpuni või 1983. aasta alguseni

A– Regulaarsete koosolekute süsteem

a) Vaidlusalune otsus

74. Otsuses (18. punkti kolmas lõik, 78. punkti neljas lõik ja 105. punkti teine lõik) süüdistatakse hagejat osalemises polüpropüleenitootjate regulaarsete koosolekute süsteemis koosolekutel regulaarse osalemise teel kuni 1982. aasta keskpaiga või lõpuni (19. punkti esimene lõik ja 78. punkti seitsmes lõik), mil ta pärast Itaalia naftakeemiatööstuse reorganiseerimist ja oma polüpropüleenitegevusala Montele võõrandamist osalemise lõpetas.

75. Otsuse punktis 21 märgitakse, et nende regulaarsete koosolekute eesmärk oli eelkõige sihthindade ja müügimahtude kehtestamine ning nende tootjate poolt järgimise kontrollimine.

b) Poolte väited

76. Kuigi hageja tunnistas, et on koosolekutel osalenud ligikaudu alates 1979. aastast, väidab ta, et ainus koosolek, kus komisjon tema osalemist on tõendanud, toimus 1981. aasta jaanuaris (põhiline vastuväiteteatis, liide 17), ning et ta lõpetas koosolekutel osalemise tõenäoliselt 1982. aasta algul Itaalia keemiatööstuse olukorra tõttu, mida tõendavad mitme 1982. aasta koosoleku protokollid. Näiteks 13. mai 1982. aasta koosoleku protokollides (põhiline vastuväiteteatis, liide 24) on kirjas, et Anic/SIR enam koosolekutele ei tule, kuid teistele tootjatele viidatakse lihtsalt kui puudujatele. 2. septembri 1982. aasta koosoleku protokollis (põhiline vastuväiteteatis, liide 30) on ka kirjas, et Anic enam ei osale ning et teda peeti intrigaaniks, nagu kinnitavad 2. novembri 1982. aasta koosoleku protokollid (põhiline vastuväiteteatis, liide 32). Anic arvas ekslikult oma vastuses teabenõudele (konkreetsed vastuväited, Monte, liide 27), et ta võib väita, et on osalenud 1982. aasta oktoobris toimunud koosolekul. Otsuse põhiosas tunnistas komisjon ise, et Anic ei osalenud koosolekutel „pärast ligikaudu 1982. aasta keskpaika või lõppu” (otsuse 19. punkt).

77. Hageja väidab, et tema nime mainimine koosolekute protokollidele lisatud tabelites ja nimekirjades ei tõenda veenvalt tema osalemist koosolekutel. Kõikide tabelites esitatud viidete võrdlemine näitab selgesti, et need on samad nii ajavahemiku kohta, mil Anic näib olevat koosolekutel osalenud, kui ka ajavahemiku kohta, mil ta neil kindlasti ei osalenud.

78. Ta lisab, et paljudes tabelites on viidatud Anic'ile ja SIR-ile ühiselt, nagu oleksid need üks ettevõtte, kuigi nende kahe ettevõtte vahel on tugev konkurents ja Anic ei oleks kunagi nõustunud jätma muljet, et nad on üks ettevõtte.

79. Hageja väidab ka, et ta osales kõnealusel ajavahemikul koosolekutel vaid passiivselt, ning märgib, et komisjoni esitatud dokumendid vastupidise tõendamiseks, nimelt tootjate koosolekute protokollidele lisatud tabelid ja nimekirjad, milles viidatakse Anic'ile ja SIR-ile koos, ei ole veenvad.

80. Ta väidab ka, et koosolekute, nt 21. septembri või 2. novembri 1982. aasta koosolekute protokollides (põhiline vastuväiteteatis, liited 30 ja 32) on esitatud Anic'it problemaatiliseks või intrigaanina, kellele on vaja survet avaldada. See tõendab, et ta käitus turul konkurendina ja sõltumatult.

81. Hageja väidab, et ta osales koosolekutel vaid episoodiliselt, kuigi komisjoni vastuväites on rikkumise olulise komponendina käsitatud tõendatud regulaarset koosolekutel osalemist. Ta väidab, et otsus on selles suhtes kahekordselt vastuoluline, kuna selle 18. punktis väidetakse, et Anic osales koosolekutel regulaarselt, kuid 37. punkti teises lõigus on Anic jäetud regulaarsete koosolekutel osalejate nimekirjast välja ning viidatakse Anic'i kohalolekule ainult kahel koosolekul 1981. aasta jaanuaris (33. punkti kolmas lõik), kuid väidetakse, et 1979. aasta septembrist kuni 1983. aasta septembrini toimus 55 koosolekut (otsuse tabel 3).

82. Komisjon leiab, et Anic lõpetas koosolekutel osalemise 1982. aasta keskel või lõpus. See väide põhineb Anic'i vastusel teabenõudele, milles on märgitud:

„Ci risulta che l' ultima partecipazione dell' Anic a una riunione di quel tipo dati al mese di ottobre 1982 a Zurigo.”

(„Meile näib, et viimane selline koosolek, millel Anic osales, toimus 1982. aasta oktoobris Zürichis.”)

Seda tunnistamist kinnitab asjaolu, et Anic osales 1982. aasta septembris 1983. aastaks kvootide kehtestamisel, nagu näitavad kaks ICI ruumidest leitud dokumenti (põhiline vastuväiteteatis, liited 73 ja 76).

83. Komisjon lisab, et 13. mail, 21. septembril ja 2. novembril 1982 toimunud koosolekute protokollides (põhiline vastuväiteteatis, liited 24, 30 ja 32), mida hageja tsiteerib ja mille kohaselt „Anic/SIR enam koosolekutele ei tule”, „on esitatud Anic'it problemaatiliseks” ja Anic'ile „oli vaja survet avaldada” ja „Anic oli väidetavalt intrigaan”, ei saa hagejat süüst vabastada, kuna kartelli korrast mittekinnipidamist ei tohi ära segada kartellis osalemisega, ning protokollid puudutavad ajavahemikku, mil Anic oli koosolekutel osalemise lõpetanud.

84. Komisjon märgib, et hinnasihtide või kvootide kehtestamiseks korraldatud koosolekutel osalenud ettevõtja ei saa end kaitsta väitega, et ta osales neil koosolekutel ainult passiivselt. Lihtsalt koosolekutel osalemise eristamine neil koosolekutel vastu võetud otsuste aktsepteerimisest ei ole asjakohane. Ka passiivsest osalemisest koosolekutel piisab konkurentidele, et arvata, et osaleja on otsustanud järgida kokkulepitud tegevusjuhiseid ning et teda võib neist tegevusjuhistest kõrvalekaldumisel kritiseerida.

85. Komisjon märgib ka, et väitega, et Anic osales koosolekutel ainult episoodiliselt, on vastuolus ICI vastus teabenõudele (põhiline vastuväiteteatis, liide 8), milles hagejat on nimetatud regulaarsete koosolekutel osalejate seas. Komisjon leiab, et Anic lõpetas regulaarse osalemise koosolekutel alles 1982. aasta keskel ning mitte nimetatud aasta

algul. Komisjon juhib tähelepanu asjaolule, et ta ei saanud täpselt kindlaks määrata nende koosolekute nimekirja, millel Anic osales, sellepärast, et Anic erinevalt teistest tootjatest ei olnud säilitanud koosolekutele lähetatud töötajate sõidukulusid tõendavaid dokumente.

86. Komisjon lisab täieliku pildi andmiseks, et vastupidiselt hageja väidetele ei ole paljudes dokumentides nimesid Anic ja SIR omavahel seostatud.

c) Kohtu seisukoht

87. Kohus märgib, et hageja vastusest teabenõudele ilmneb (konkreetsed vastuväiteteatised, Monte, liide 27) seoses ICI vastusega sellele nõudele (põhiline vastuväiteteatis, liide 8), et komisjon on piisavalt õiguslikult tõendanud Anic'i osalemist polüpropüleenitootjate regulaarsetel koosolekutel alates 1978. aasta lõpust või 1979. aasta algusest.

88. Seoses Anic'i koosolekutel osalemise algusega võib märkida, et ICI vastuses teabenõudele on hagejat erinevalt kahest teisest tootjast mainitud regulaarse osalejana juhtide ja ekspertide koosolekutel alates 1979. aastast. Seda vastust tuleb tõlgendada kinnitusena Anic'i juhtide ja ekspertide koosolekute süsteemis osalemise alguse kohta, mis loodi 1978. aasta lõpul või 1979. aasta algul.

89. ICI vastust teabenõudele kinnitab selles küsimuses hageja enda tõlgendus vastusest teabenõudele kohtule esitatud kirjalikes nõuetes, viidates otsuse punkti 105 teisele lõigule. Hageja märkis, et tema oletatava koosolekutel osalemise ainsaks kindlaks algusajaks jääb 1979. aasta.

90. Mis puutub Anic'i koosolekutel osalemise lõppu, siis komisjon tunnistas otsuses (19. punkti esimene lõik ja 78. punkti seitsmes lõik), et täpse kuupäeva osas on veel kahtlusi, ning tunnistas oma kirjalikes nõuetes kohtule, et alates 1982. aasta maist hageja koosolekutel enam regulaarselt ei osalenud. Ta aktsepteeris ka istungil, et alates 1982. aasta septembrist Anic koosolekutel enam ei osalenud.

91. 13. mai 1982. aasta koosoleku protokollist (põhiline vastuväiteteatis, liide 24) selgub ka, et tol koosolekul oli mainitud, et Anic enam kohale ei tule. Seda väidet kinnitavad ka järgmiste koosolekute protokollid, milles Anic'i nime enam osalejate seas ei ole, välja arvatud 9. juuni 1982. aasta koosolekul (põhiline vastuväiteteatis, liide 25), millest selgub, et hageja on esitanud protokollile koostajale täpsed arvud oma 1982. aasta aprilli ja mai käibe kohta.

92. Mis puutub hageja osalemisse 1982. aasta oktoobris toimunud koosolekul, siis kohus märgib, et olles maininud oma vastuses teabenõudele, et ta oli koosolekul osalenud, väidab hageja nüüd, et see ei vasta tõenäoliselt tõele, nagu ta ütles oma vastuses vastuväiteteatisele.

93. Kõnealuse koosoleku protokoll (põhiline vastuväiteteatis, liide 31) näitab, et nagu Hispaania tootjad Hercules, Amoco ja BP, ei esitanud Anic sellel koosolekul andmeid oma 1982. aasta septembrikuu käibe kohta, kuigi 9. juuni 1982. aasta koosolekul oli ta oma andmed esitanud, kuna tema ja ka kahe eelnimetatud tootja arvudele on lisatud märkus „est.“, mis selgelt tähendab „estimate“ (hinnanguline).

94. Seega tuleb järeldada, et hageja märkis ekslikult oma vastuses teabenõudele, et oli 6. oktoobri 1982. aasta koosolekul osalenud.

95. Mis puutub hageja regulaarsesse osalemisse perioodiliste koosolekute süsteemis, siis on kohus seisukohal, et komisjonil oli õigus järeldada ICI vastusest teabenõudele, et Anic osales regulaarselt alates 1978. aasta lõpust või 1979. aasta algusest kuni 1982. aasta keskpaigani.

96. Komisjonil oli ka õigus asuda seisukohale, lähtudes ICI vastusest teabenõudele, mis on välja toodud ka paljudes koosolekute protokollides, et tol ajal, mil hageja veel turul tegutses, oli koosolekute eesmärk eelkõige sihthindade ja müügiimahtude kehtestamine. Selles vastuses öeldakse: „Polüpropüleeni põhimargi kõigi tähtsamate kategooriate sihthinnad, mille kohta tootjad on alates 1. jaanuarist 1979. aastast aeg-ajalt ettepanekuid teinud, on esitatud tabelis [...]“ ja „Koosolekutel arutati mitut ettepanekut üksiktootjate mahtude kohta“.

97. Peale selle märgitakse ICI vastuses teabenõudele, selgitades turunduseksperide ja juhtide koosolekute korraldust alates 1978. aasta lõpust või 1979. aasta algusest, et arutelud sihthindade ja müügiimahtude kehtestamise üle muutusid üha konkreetsemateks ja täpsemateks, kuigi 1978. aastal olid juhid piirdunud sihthindade mõiste sisu väljatöötamisega.

98. Tuleb lisada, et komisjonil oli õigus ka järeldada ICI vastusest teabenõudele, milles märgiti:

„Üks kord kuus hakati korraldama ainult juhtide ja ekspertide koosolekuid [...] 1978. aasta lõpuks/1979. aasta alguseks määrati kindlaks, et tippjuhtide erakorralisi koosolekuid tuleks täiendada turundust paremini tundvate madalama astme juhtide koosolekutega“,

ja koosolekute ühesugusest iseloomust ja eesmärgist, et need kuulusid regulaarsete koosolekute süsteemi.

99. Tuleb ka märkida, et Anic'i väidetavalt passiivse osalemise koosolekul lükkab eelkõige ümber asjaolu, et ta esitas andmeid oma kuukäibe kohta tonnides, näiteks 9. juunil 1982. aastal toimunud koosolekul (põhiline vastuväiteteatis, liide 25), ning asjaolu, et tema nimi on kirjas mitmesugustes tabelites (põhiline vastuväiteteatis, liited 55–62), mille sisu pidi muu hulgas esitama hageja koosolekul, millel ta osales. Enamik hagejatest on tunnistanud oma kirjalikes vastustes kohtu küsimustele, et ICI, ATO ja Herculese ruumidest leitud tabeleid ei oleks saanud koostada andmevahetussüsteemi Fides kaudu kättesaadavate statistiliste andmete alusel, ning ICI väitis oma vastuses teabenõudele ühele sellisele tabelile viidates, et „selles tabelis sisalduvate tegelike varasemate andmete allikaks olid tootjad ise”.

100. Seega on komisjon piisavalt õiguslikult tõendanud hageja regulaarset osalemist polüpropüleenitootjate regulaarsete koosolekute süsteemis alates 1978. aasta lõpust või 1979. aasta algusest kuni 1982. aasta keskpaigani, et nende koosolekute eesmärk oli eelkõige sihthindade ja -müügimahtude kehtestamine, et need olid süstemaatilised ning et hageja ei osalenud neil koosolekul üksnes passiivselt. Komisjon ei ole aga piisavalt õiguslikult tõendanud, et osalemine jätkus ka pärast 1982. aasta keskpaika.

B – Hinnaalased algatused

a) Vaidlusalune otsus

101. Otsuse kohaselt (punktid 28–46) rakendati sihthindade kehtestamise süsteemi hinnaalaste algatuste kaudu, millest asjassepuutuval ajavahemikul võis tuvastada viit, millest esimene kestis 1979. aasta juulist detsembrini, teine 1981. aasta jaanuarist maini, kolmas 1981. aasta augustist detsembrini, neljas 1982. aasta juunist juulini ja viies 1982. aasta septembrist novembrini.

102. Otsuses (33. punkt) mainitakse hageja nime seoses väitega, et ta osales 1981. aasta jaanuaris kahel koosolekul, millel otsustati, et 1980. aasta detsembris 1. veebruariks 1981 kehtestatud raffia hinnatõusu tasemele 1,75 Saksa marka/kg tuleb suurendada. Hinnatõus toimus kahes etapis; algne hinnatõus jäi kehtima 1. veebruariks ja täiendav hinnatõus tuli kehtestada „eranditult” 1. märtsist.

103. Otsuses (77. punkti teine lõik) tunnistatakse, et hageja hinnaalaseid juhiseid ei andnud, kuid väidetakse, et koosolekute protokollid ja muud dokumendid siiski näitavad, et ta osales regulaarselt koosolekul, millel arutati hinnaalaseid algatusi ja lepiti nende suhtes kokku.

b) Poolte väited

104. Eitamata täielikult osalemist hinnaalastes algatustes, väidab hageja, et komisjon ei ole tema osalemist tõendanud. Ta väidab, et komisjon ei ole saanud tõendada tema osalemist konkreetsetel koosolekutel ega leidnud, et hageja oleks oma müügiesindustele hinnaalaseid juhiseid saatnud.

105. Ta väidab, et tema hinnad erinesid alati sihthindadest, et tal puudus alati polüpropüleenini hinnakirjahind ning et tema müügiesindusted kehtestasid hindu turu sõltumatu hindamise tulemusena kooskõlas konkurentsioigusega.

106. Komisjon teeb hageja osalemise kohta hinnaalastes algatustes järeldusi tema osalemise põhjal koosolekutel, millel põhiliselt kehtestati sihthindu.

107. Ta lisab, et ta ei ole saanud rohkem tõendeid koguda sellepärast, et Anic ei ole säilitanud dokumente selle ajavahemiku kohta. Komisjon leiab, et Anic ei saa vastutusest pääseda vaid sellega, et eitab kirjalike dokumentide olemasolu hinnaalaste juhiste kohta, kuigi ei eita osalemist tootjate koosolekutel.

108. Komisjon väidab, et kuna pärast koosolekuid väljastasid eri tootjad ühesuguseid hinnaalaseid juhiseid, ei olnud need lihtsalt informatiivsed koosolekud, vaid nende eesmärk oli koordineerida turul tootjate hinnaalast käitumist.

c) Kohtu seisukoht

109. Kohus leiab, et polüpropüleenitootjate regulaarsete koosolekute protokollid näitavad, et neil koosolekutel osalenud tootjad leppisid kokku otsuses mainitud hinnaalaste algatuste suhtes. Näiteks kahe 1981. aasta jaanuaris toimunud koosoleku protokollis (põhiline vastuväiteteatis, liide 17) märgitakse:

„Kuigi kõik tõendid näitasid, et tegelikud hinnad ei ulatunud veebruaris eelmiste sihttasemeteni, lepidi kokku jätta sihthinnaks 1,75 Saksa marka ning kehtestada märtsis eranditult hind 2,00 Saksa marka.”

110. Kuna on piisavalt õiguslikult tõendatud, et hageja osales neil koosolekutel regulaarselt alates 1978. aasta lõpust või 1979. aasta algusest kuni 1982. aasta keskpaigani, ei saa ta väita, et ta ei toetanud hinnaalaseid algatusi, mille üle neil koosolekutel otsused vastu võeti ja mida neil koosolekutel kavandati ja kontrolliti, esitamata selle väite

kinnituseks tõendeid. Nende tõendite puudumisel ei ole põhjust uskuda, et hageja ei oleks erinevalt teistest koosolekutel osalejatest neid algatusi toetanud.

111. Tuleb märkida, et hageja on esitanud kaks väidet selle tõendamiseks, et ta ei olnud kokkulepitud hinnaalaste algatustega nõus. Ta väidab esiteks, et ta osales koosolekutel puht passiivselt, ning teiseks, et ta ei võtnud oma hinnaalase käitumise kindlaksmääramiseks turul koosolekute tulemusi arvesse, ning et kui Anic'i ja teiste tootjate reageerimistes võib täheldada teatavat paralleelsust, tulenes see toorainehindade kõikumistest ja väiketootja normaalsest käitumisest turul, millel domineeris „suur nelik”.

112. Kumbagi väidet ei saa käsitada kinnitusena hageja väitele, et ta ei olnud kokkulepitud hinnaalaste algatustega nõus. Kohus peab mainima, et komisjon on piisavalt õiguslikult tõendanud, et hageja ei osalenud koosolekutel üksnes passiivselt, seega puudub hageja esimesel väitel faktiline alus. Teise väite kohta võib märkida, et isegi kui faktid seda kinnitaksid, ei oleks see vastuolus hageja osalemisega koosolekutel sihthindade kehtestamisel, vaid võiks näidata vaid seda, et hageja nende koosolekute tulemusi ei rakendanud. Otsuses tõepoolest ei väideta, et hageja oleks alati kehtestanud oma hindu kooskõlas koosolekutel kokkulepitud sihthindadega, mis näitab, et vaidlusaluses meetmes ei tugineta hageja osalemise kindlaksmääramisel sihthindade kehtestamisel nende hindade rakendamisele hageja poolt.

113. Samuti tuleb märkida, et kuigi komisjon ei saanud hankida hageja poolt väljastatud hinnaalaseid juhiseid ega saanud seetõttu tõendada, et ta oleks kõnealuseid hinnaalaseid algatusi rakendanud või paralleelselt käitunud, ei lükka see mingil viisil ümber asjaolu, et hageja neis algatustes osales.

114. Peale selle oli komisjonil täielik õigus järeldada ICI vastusest teabenõudele (põhiline vastuväiteteatis, liide 8), milles ta märkis, et

„Polüpropüleenide põhimargi kõigi tähtsamate kategooriate sihthinnad, mille kohta tootjad on alates 1. jaanuarist 1979. aastast aeg-ajalt ettepanekuid teinud, on esitatud tabelis [...]”,

et need algatused moodustasid osa sihthindade kehtestamise süsteemist.

115. Järelikult on komisjon piisavalt õiguslikult tõendanud, et hageja oli üks polüpropüleenitootjatest, kellel tekkisid ühised kavatsused otsuse 29.–39. punktis mainitud hinnaalaste algatuste suhtes, ning et need algatused moodustasid osa süsteemist. Kuna ta aga ei ole piisavalt õiguslikult tõendanud, et hageja osales 1982. aasta teisel poolel regulaarsetel koosolekutel, ei ole komisjon piisavalt õiguslikult tõendanud, et hageja osales otsuse 40.–46. punktis mainitud hinnaalases algatuses.

C. Hinnaalaste algatuste rakendamise hõlbustamiseks ette nähtud meetmed

a) Vaidlusalune otsus

116. Komisjon väidab otsuses (artikli 1 punkt c ja 27. punkt; vt ka 42. punkt), et hageja leppis teiste tootjatega kokku mitmesuguste meetmete suhtes, mis pidid hõlbustama sihthindade rakendamist, näiteks toodangu ajutine piiramine, üksikasjalike andmete vahetamine tarnete kohta, kohalike koosolekute korraldamine ja alates 1982. aasta septembrist kontohaldussüsteem hindade tõstmiseks üksikklientidele.

117. Mis puutub kontohaldussüsteemi, mille hilisem viimistletum variant, kontujuhtimine, pärineb 1982. aasta detsembrist, siis hageja, nagu teisedki tootjad, määrati vähemalt ühe suurkliendi koordinaatoriks ehk juhiks, kelle suhteid hankijatega ta salaja koordineeris. Selle süsteemi kohaselt määrati Belgias, Itaalias, Saksamaal ja Ühendkuningriigis kindlaks kliendid, kellest igaiühele määrati koordinaator. 1982. aasta detsembris tehti ettepanek see süsteem laialdasemalt vastu võtta ja määrata igale suurkliendile kontoituht, kes suunaks, arutaks ja korraldaks hinnamuutusi. Teisi selle kliendiga regulaarselt suhtlevaid tootjaid nimetati osapoolteks, kes teevad kontoituhtiga koostööd kõnealusele kliendile hindade kehtestamisel. Kontoituht ja osapoolte kaitsmiseks pidid kõik teised tootjad, kelle poole kliendid pöörduvad, kehtestama soovitud sihthinnast kõrgemad hinnad. Hoolimata ICI väidetest, nagu oleks see süsteem vaid mõni kuu pärast selle osalist ja ebatõhusat toimimist kokku varisenud, märgib komisjon otsuses, et 3. mail 1983 toimunud koosoleku täielik protokoll näitab, et tol ajal arutati põhjalikult üksikkliente, milliseid hindu iga tootja neile on pakkunud või pakub, ja tarnitavaid või tellitavaid koguseid.

b) Poolte väited

118. Hageja väidab, et on raske aru saada, millele komisjon viitab, kui ta süüdistab hagejat osalemises toodangu ajutises piiramises, üksikasjalike andmete vahetamises tarnete kohta ja kohalike koosolekute korraldamises. Ta väidab, et komisjonil ei ole tõendeid tema osalemise kohta nendes tegevustes. Ta on alati andnud toodangut oma maksimaalsete tegelike tootmismahutude järgi, mis vähenesid 1980. ja 1981. aasta streikide ja 1980. ja 1981. aastal seadmetel esinenud rike tulemusena. ICI töötaja koostatud koosolekuprotokollides ei ole viidatud andmetele Anic'i tarnete kohta; viidatakse ainult turuosale, mis on peaaegu alati Anic'i ja SIR-i ühine turuosad. Ja lõpuks ei mainita otsuses ka tema osalemist kohalikel koosolekutel ega üldse selliste koosolekute toimumist Itaalias.

119. Seoses osalemisega kontohaldussüsteemis märgib hageja, et see süsteem töötati välja ajal, mil ta koosolekutel enam ei osalenud.

120. Komisjon väidab, et vastuväiteid toodangu ajutiste piirangute ja kohalike koosolekute pidamise kohta on mainitud põhilise vastuväiteteatise 71. ja 43. punktis ning üksikasjalike andmete vahetamist on mainitud otsuse punktides 56–59, kus käsitletakse ajutisi piiranguid 1981. ja 1982. aasta müügimahtudele. Mis puutub kontohaldussüsteemi, siis komisjon väidab, et ta ei ole kunagi soovinud väita, et hageja selle eest vastutab, ning seepärast ei ole seda vastuväiteteatises mainitud.

c) Kohtu seisukoht

121. Kohus leiab, et otsuse 27. punkti tuleb tõlgendada 26. punkti teise lõigu kohaselt, mitte väites, et iga tootja võttis individuaalse kohustuse rakendada kõiki selles mainitud meetmeid, vaid et need tootjad võtsid neil koosolekutel eri aegadel koos teiste tootjatega vastu otsuses mainitud meetmete kogumi, millega kavatseti luua hindade tõstmiseks soodsad tingimused, eelkõige polüpropüleeniga varustamise kunstliku vähendamise teel, ning et nende mitmesuguste rakendamine toimus tootjate ühisel kokkuleppel olenevalt nende konkreetsest olukorrast.

122. Tuleb järeldada, et komisjon ei ole saanud piisavalt õiguslikult tõendada, et hageja osales koosolekutel, mille käigus meetmete kogum vastu võeti (eelkõige 13. mai, 2. ja 21. septembri ja 2. detsembri 1982 koosolekud (põhiline vastuväiteteatis, liited 24, 29, 30 ja 33), ning et ta ei ole seega piisavalt õiguslikult tõendanud, et hageja selle meetmete kogumiga nõustus.

123. Esiteks järeldub, et hageja osalemist kontohaldussüsteemis ei ole õiguslikult piisavalt tõendatud. Komisjon väitis oma kaitsekõnes, et ta ei ole kunagi püüdnud Anic'it selles süüdistada. Kohus siiski märgib, et otsusest ega vastuväiteteatistest ei ilmne selline piirang hageja vastu esitatud vastuväidetele. Komisjon jättis otsuses (19. punkti esimene lõik ja 78. punkti seitsmes lõik) lahtiseks võimaluse, et hageja võis osaleda koosolekutel 1982. aasta teisel poolel, mis näitab, et ta pidi ka arvama, et kui see nii oli, oli hageja osalenud punktis 27 kirjeldatud meetmetes, mis neil koosolekutel vastu võeti ja milles süüdistatakse eranditult kõiki tootjaid, kes regulaarsetel koosolekutel osalesid. Põhilise vastuväiteteatise punktis 85 nimelt väidetakse, et „tootjad töötasid välja süsteemi kavandatavate hinnamuutuste rakendamiseks iga kliendi puhul” ning see väide ega hagejale konkreetselt suunatud vastuväited ei sisalda piiranguid selle vastuväite suhtes.

124. Teiseks järeldub, et ka hageja osalemist toodangu piiramises ei ole piisavalt õiguslikult tõendatud. Komisjon esitas oma kaitsekõnes hageja suhtes selle vastuväite, viidates põhilise vastuväiteteatise 71. punktile (asjakohased on tegelikult 67. ja 79. punkt), kuigi istungil ta väitis, et ta ei ole hagejat otseses osalemises sellises käitumises turul kunagi süüdistanud.

125. Komisjon väitis ka, et tema vastuväide müügiandmete vahetamise kohta, mida on mainitud ka otsuse 27. punktis, ei olnud eraldiseisev tema vastuväitest 1981. ja 1982. aasta kvootide kohta (otsuse artikli 1 punkt e) ning seda tuleks seepärast viimasega koos vaadelda.

126. Mis puutub hageja osalemisse kohalikel koosolekutel, siis komisjon väitis istungil, et ta ei süüdistata hagejat neil osalemises. Otsuse 20. punktis on loetletud tootjad, kelle vastu see vastuväide on esitatud, ja hagejat nende hulgas ei ole. Seega tuleb leida, et hageja vastu vaidlusaluses meetmes seda vastuväidet ei esitatud.

127. Eelnevast järeldub, et komisjon ei ole piisavalt õiguslikult tõendanud, et hageja oli üks polüpropüleenitootjatest, kellel tekkisid ühised kavatsused meetmete suhtes hinnaalaste algatuste rakendamise hõlbustamiseks, sel määral kui teda otsuses süüdistatakse neis osalemises.

D – Tonnide sihtarv ja kvoodid

a) Vaidlusalune otsus

128. Otsuse kohaselt (31. punkti kolmas lõik) „tunnistati range kvootidesüsteemi olulisust” 26.–27. septembril 1979 toimunud koosolekul, mille protokollis viidatakse Zürichis ettepanekuna esitatud või kokkulepitud süsteemile kuukäivete piiramiseks 80%-ga aasta esimese kaheksa kuu keskmisest käibest.

129. Peale selle juhitakse otsuses (52. punkt) tähelepanu asjaolule, et enne 1982. aasta augustit kohaldati erinevaid süsteeme turu jagamiseks. Kuigi igale tootjale oli eraldatud teatav protsent hinnanguliselt saadaval olevatest tellimustest, ei olnud sel etapil süstemaatilist piirangut edaspidisele kogutoodangule. Seega pidi hinnanguid kogu turu kohta jooksvalt uuendama ja iga tootja käivet (tonnides) kohandama talle eraldatud protsendiga.

130. 1979. aasta sihtmahud (tonnides) põhinesid vähemalt osaliselt kolme eelmise aasta käivetel. ICI ruumidest leitud tabelites on näidatud iga tootja korrigeeritud sihtmaht 1979. aastaks võrreldes Lääne-Euroopas sel ajavahemikul tegelikult saavutatud käibega tonnides (otsuse 54. punkt).

131. 1980. aasta veebruari lõpuks olid tootjad leppinud kokku 1980. aasta sihtmahtude osas, mis olid jälle väljendatud tonnides, lähtudes eeldatavast turumahust 1 390 000 tonni. Otsuse (55. punkt) kohaselt leiti ATO ja ITI ruumidest mitu tabelit, milles olid näidatud iga tootja kokkulepitud sihtmahud. Turu algne hinnanguline kogumaht osutus liiga

optimistlikuks ja kõikide tootjate kvoote pidi vähendama, kuna aasta jooksul tarbiti kokku ainult 1 200 000 tonni. Välja arvatud ICI ja DSM-i puhul, olid tootjate käibed suures osas nende sihtmahtudega kooskõlas.

132. Otsuse kohaselt (56. punkt) tuli 1981. aasta turu jagamiseks pidada pikki ja keerulisi läbirääkimisi. 1981. aasta jaanuaris toimunud koosolekul lepiti kokku, et ajutise meetmena, mis aitaks saavutada veebruari/märtsikuu hinnaalast algatust, piirab iga tootja oma kuukäivet ühe kaheteistkümnendikuga 1980. aasta 85%-lisest sihtmahust. Püsivama süsteemi ettevalmistamiseks teatas iga tootja koosolekul, mitu tonni ta loodab 1981. aastal müüa. Kuid need soovid kokku ületasid tunduvalt prognoositavat kogunõudlust. Hoolimata Shell'i ja ICI pakutud mitmesugustest kompromissvariantidest, 1981. aasta kvootide kohta kindlat kokkulepet ei saavutatud. Ajutise meetmena võtsid tootjad teoreetiliseks õiguseks iga tootja eelmise aasta kvoodi ja teatasid iga kuu koosolekul oma tegeliku käibe. Selliselt võrreldi tegelikku käivet kättesaadava turu eeldatava jagunemisega 1980. aasta kvootide põhjal (otsuse 57. punkt).

133. Otsuses (58. punkt) märgitakse, et 1982. aasta süsteemi kohta tehti keerulisi ettepanekuid, millega püüti tasakaalustada selliseid vastukäivaid tegureid nagu varasemad tulemused, püüdlused turul ja kasutatav võimsus. Jagatava turu hinnanguliseks kogumahuks loeti 1 450 000 tonni. Mõned tootjad esitasid üksikasjalikke kavu turu jagamiseks, kuid teised piirdusid ainult oma soovide esitamisega tonnides. Monte ja ICI püüdsid 10. märtsil 1982 toimunud koosolekul kokkuleppele jõuda. Otsuses (58. punkti viimane lõik) siiski märgitakse, et nagu 1981. aastalgi, ei saavutatud kindlat kokkulepet ning et esimesel poolaastal teatati koosolekul iga tootja kuukäibed ja võrreldi neid tema osakaaluga protsentides eelmisel aastal. Otsuse (59. punkt) kohaselt peeti 1982. aasta augustil toimunud koosolekul läbirääkimisi 1983. aasta kvootide kokkuleppimiseks ja ICI pidas uue süsteemi üle iga tootjaga kahepoolseid läbirääkimisi. Selle kvootidesüsteemi kehtestamiseni pidid aga tootjad 1982. aasta teisel poolel võtma eesmärgiks piirata oma kuukäivet sama protsendiga üldisest turust, mis igauks neist oli 1982. aasta esimesel poolaastal saavutanud. Seega olid turuosades saavutatud 1982. aastaks suhteline tasakaal ning need püüdsid enamikul tootjatel võrreldes eelmiste aastatega stabiilsed.

134. Otsuse (60. punkt) kohaselt palus ICI iga tootjal esitada 1983. aastaks oma kvoodisoovi ja ettepanekud kõikidele teistele eraldatavate protsentide kohta. Monte, Anic, ATO, DSM, Linz, Saga ja Solvay, samuti BASF-i kaudu esitasid Saksa tootjad oma üksikasjalikud ettepanekud. Seejärel töödeldi neid ettepanekuid arvutiga, et saada keskmine, mida võrreldi iga tootja soovidega. Need sammud võimaldasid ICI-l teha ettepaneku suuniste kohta uue raamlepingu sõlmimiseks 1983. aasta kohta. Neid ettepanekuid arutati 1982. aasta novembri ja detsembri koosolekul. 2. detsembri 1982. aasta koosolekul arutati ettepanekut, mis piirdus algselt esimese kvartaliga. ICI koostatud koosoleku protokoll näitab, et ATO, DSM, Hoechst, Hüls, ICI, Monte ja Solvay, samuti Hercules pidasid neile eraldatud kvoote vastuvõetavateks (otsuse 63. punkt). Neid fakte kinnitab ICI üleskirjutus Herculesega 3. detsembril 1982. peetud telefonikõnest.

135. Otsuses (77. punkti teise lõigu lõpp) märgitakse, et kvootidesüsteemiga seotud dokumendid näitavad, et hageja oli sellesse süsteemi täielikult kaasatud kogu polüpropüleeniturul tegutsemise aja jooksul ning et ta oli kaasatud ka kvootide süsteemi, mis hõlmas vähemalt 1983. aasta esimest kvartalit (78. punkti seitsmes lõik).

b) Poolte väited

136. Aastate 1979–1982 kohta väidab hageja, et komisjoni mainitud tabelid (põhiline vastuväiteteatis, liited 55–62) olid koostatud kolmandate isikute ja mitte tema enda poolt; seepärast kajastavad need vaid nende koostaja arvamusi ega saa olla käsitatavad lõplike tõenditena Anic'i osalemise kohta nende koostamisel või kirjapandu vastavuse kohta objektiivse tegelikkusega.

137. Ta leiab, et tema nime mainimine tabelites ei ole otsustav tõend kahel põhjusel: esiteks ei näita mitte miski neis tabelites, et need tabelid on koostatud tootjate vahelise arutelu tulemusena, ja teiseks mainitakse Anic'i koos SIR-iga nii müügiarvude kui ka kvootide puhul, millega Anic ei oleks kunagi nõustunud, arvestades nende kahe ettevõtte vahelist karmi konkurentsi.

138. Hageja väidab ka, et tema osalemise kvootide süsteemis kummutab fakt, et tema ettevõtet on alati kasutatud maksimaalse võimsusega, välja arvatud streikide ja seadmete rikete ajal 1980. ja 1981. aastal.

139. 1983. aasta kohta väidab hageja, et ei ole usutav, et ta oleks kvootide süsteemis osalenud ja teavitanud ICI-t oma soovidest, kuna ta ei osalenud koosolekul, mil need kokkulepped sõlmiti, ning ei ole tõendatud, et tal oleks olnud teiste tootjatega sel eesmärgil kontakte väljaspool koosolekuid. Vastupidise väitmiseks tugineb komisjon oletustele, millel ei ole tegelikku alust, püüdes selliselt tõendamiskohustust vastupidiseks pöörata.

140. Peale selle ei saa tema soovide väidetavat teatamist 28. oktoobri 1982. aasta dokumendis (põhiline vastuväiteteatis, liide 76) heaks tõendiks pidada, sest see puudutab 1983. aastat, kuid Anic oli pärast 1982. aasta keskpaika oma polüpropüleenitegevusala Montele võõrandanud. 1982. aasta keskel lõpetas ta koosolekul osalemise ja tema osalemine 1982. aasta lõpul läbirääkimistes kvootide kokkuleppe sõlmimiseks 1983. aasta kohta seoses turuga, millelt ta oli lahkunud, oleks olnud ebaloogiline. Seega eitab hageja kõnealuse dokumendi väärtust tõendina ning väidab, et see dokument ei saa temalt pärineda.

141. Komisjon leiab, et Anic'i osalemist kvoodikokkulepetes tuleb järeldada asjaolust, et tema nimi sisaldub mitmesugustes tabelites (põhiline vastuväiteteatis, liited 55–62), kus on esitatud kõikide Lääne-Euroopa polüpropüleenitootjate erinevate aastate müügiarvud koos korrigeeritud sihtarvude, kvootide, soovide või kokkulepitud sihtarvudega. Enamik neist tabelitest on koostatud aastail 1979–1982 ja puudutavad nende aastate müügimahte. Need leiti eelkõige ICI ja ATO ruumidest ja pärinesid erinevatelt tootjatelt. Komisjon lisab neile tabelitele 1981. aasta jaanuarikuu koosolekute protokoll (põhiline vastuväiteteatis, liide 17), mille juures olevas tabelis on võrreldud sihtarve tegelike käivetega.

142. Ta märgib, et vastupidiselt Anic'i väidetele ei pärine mitte kõik need dokumendid ICI-lt ning enamikus neist on Anic'i arvud esitatud SIR-i omadest eraldi.

143. Komisjon väidab ka, et need dokumendid sisaldavad arve, mis peavad pärinema Anic'ilt endalt.

144. Peale selle väidab ta, et Anic osales 1983. aasta kvootide kokkulepetes. Selle seisukoha aluseks on kaks dokumenti (põhiline vastuväiteteatis, liited 73–76). Esimene, kus on kokkuvõtlikult kirjeldatud 1983. aasta kvootide süsteemi, leiti ICI ruumidest ja näitab, et ICI palus igal tootjal esitada kvootide suhtes oma soovid, mida nad ka tegid, nagu erinevatest dokumentidest näha (põhiline vastuväiteteatis, liited 74–77). Teises dokumendis on komisjoni väitel esitatud Anic'i soovid kvootide suhtes. Kõik need soovid koondati arvutis kokkuvõtteks, mille koostas ICI (põhiline vastuväiteteatis, liide 85).

145. Komisjon märgib seoses sellega, et kuigi Anic sel ajavahemikul toimunud koosolekutel ei osalenud, osales ta endiselt kvoodikokkulepetes. Kartell ei seisnenud ainult koosolekutel osalemises ning hageja puudumisest ühelt või teiselt koosolekult ei saa järeldada, et ta lakkas kartellis osalemast, sest see puudumine iseenesest ei tähenda, et ta ei olnud nende koosolekute tulemusest teadlik ega toetanud nende tulemust, nagu näitavad 28. oktoobri 1982. aasta dokument Anic'i soovidega (põhiline vastuväiteteatis, liide 76) ja ICI vastus teabenõudele (põhiline vastuväiteteatis, liide 8), mille kohaselt võeti ühendust ka puuduvate tootjatega.

146. Ta lisab, et vastupidiselt hageja väidetele on täiesti usutav, et ta jätkas 1983. aastal neis kokkulepetes osalemist, kuna kuigi ta oli 1982. aasta lõpul oma tegevusala Montele võõrandanud, jäi ta 1983. aasta aprillini turule. Komisjoni selle väite aluseks on Anic'i vastus teabenõudele, milles on esitatud andmed Anic'i polüpropüleenitoodangu kohta. Anic esitas andmeid selle ajavahemiku kohta kuni 1983. aasta aprillini. Seega leiab komisjon, et Anic'i osalemine 1982. aasta oktoobris 1983. aasta kvootide kokkuleppimisel ei olnud sugugi ebaloogiline.

c) Kohtu seisukoht

147. Nagu juba leitud, osales hageja alates 1978. aasta lõpust või 1979. aasta algusest kuni 1982. aasta keskpaigani regulaarselt polüpropüleenitootjate regulaarsete koosolekute süsteemis, kus arutati eri tootjate müügi mahte ja vahetati sel teemal teavet.

148. Lisaks Anic'i osalemisele koosolekutel tuleb juhtida tähelepanu tema nime sisaldumisele mitmesugustes tabelites (põhiline vastuväiteteatis, liited 55 jj), mille sisu näitab selgesti, et need olid mõeldud kasutamiseks sihtmüügi mahtude kehtestamiseks. Enamik hagejatest on oma vastustes kohtu kirjalikule küsimusele tunnistanud, et ICI, ATO ja Herculese ruumidest leitud tabeleid ei oleks olnud võimalik koostada süsteemi Fides kaudu hangitud statistiliste andmete põhjal, ning ICI väitis oma vastuses teabenõudele (põhiline vastuväiteteatis, liide 8), viidates ühele neist tabelitest, et „selles tabelis esitatud varasemate andmete allikaks olid tootjad ise”. Seega oli komisjonil õigus asuda seisukohale, et Anic oli esitanud nende tabelite sisu koosolekutel, millel ta osales.

149. Aastaid 1979–1980 puudutavates komisjoni koostatud dokumentides kasutatud terminite (näiteks „korrigeeritud sihtarvud”, „algsed ettepanekud”, „korrigeerimisetpanekud”, „kokkulepitud sihtarvud”) põhjal võib põhjendatult järeldada, et tootjad olid leppinud kokku ühise eesmärgi suhtes.

150. Mis puutub eelkõige 1979. aastasse, võttes arvesse nii 26.–27. septembri 1979. aasta koosolekut tervikuna (põhiline vastuväiteteatis, liide 12) kui ka ICI ruumidest võetud kuupäevata tabelit (põhiline vastuväiteteatis, liide 55) pealkirjaga „Tootjate käive Lääne-Euroopas”, kus on esitatud kõikide Lääne-Euroopa polüpropüleenitootjate 1976., 1977. ja 1978. aasta käibed kilotonnides, ja arve pealkirjade all „1979. aasta tegelik”, „korrigeeritud sihtarv” ja „79”, on selge, et nimetatud koosolekul tunnistati vajadust piirata 1979. aastaks kokku lepitud kvootide süsteemi selle aasta kolme viimase kuu jooksul. Termin „piirata” kasutamine koos 80%-lise aastakäibe piiramisega ühe kaheteistkümnendikuga näitab, et algselt 1979. aastaks kavandatud süsteemi tuli neil kolmel viimasel kuul veelgi piirata. Protokollis sellist tõlgendust kinnitab ka eelnimetatud tabel, kuna selle viimases veerus pealkirjaga „79”, pärast veergu „korrigeeritud sihtmärk”, on arvud, mis peaksid vastama algselt kehtestatud kvootidele. Neid tuli piirata, kuna nende aluseks oli olnud liiga optimistlik hinnang turule, nagu ka 1980. aastal. Otsuse 31. punkti kolmandas lõigus sisalduv viide „Zürichis ettepanekuna esitatud või kokku lepitud süsteemile kuukäivete piiramiseks 80%-ga aasta esimese kaheksa kuu keskmisest käibest” ei ole nende järeldustega vastuolus. Seda viidet võib koos otsuse 54. punktiga tõlgendada selliselt, et 1979. aasta esimeseks kaheksaks kuuks olid sihtmüügi mahud juba algselt kehtestatud.

151. Mis puutub 1980. aastasse, siis leiab kohus, et ATO ruumidest leitud 26. veebruari 1980. aasta tabelist (põhiline vastuväiteteatis, liide 60), mille üks veerg on pealkirjaga „1980. aastaks kokkulepitud sihtarvud”, ja 1981. aasta jaanuari koosolekute protokollidest

(põhiline vastuväiteteatis, liide 17), kus tootjad, kaasa arvatud hageja, võrdlesid tegelikult müüdnud koguseid („Tegelik kt”) kehtestatud sihtarvudega („Sihtarv kt”), ilmneb, et sihtarvud olid kehtestatud kogu aasta müügimahtudele. Neid dokumente toetab ka 8. oktoobri 1980. aasta tabel (põhiline vastuväiteteatis, liide 57), milles on võrreldud kaht veergu – eri tootjate „1980. aasta nimivõimsus” ja „1980. aasta kvoot”.

152. Seoses 1981. aastaga tootjate vastu esitatud etteheide seisneb selles, et nad osalesid läbirääkimistel selle aasta kvootide kokkuleppimiseks ning esitasid seoses sellega oma soovid, ning kuni selle kokkuleppe saavutamiseni leppisid 1981. aasta veebruaris ja märtsis ajutise meetmena kokku piirata oma kuukäibeid ühe kaheteistkümnendikuga 85%-lisest sihtmahust, mis oli 1980. aasta kohta kokku lepitud, et nad kehtestasid aasta ülejäänud kuudeks teoreetilise õigusena eelmise aasta kvoodi, et nad teatasid iga kuu koosolekule oma käibe, ning lõpuks, et nad jälgisid oma käibe vastavust neile määratud teoreetilisele kvoodile.

153. Tootjavaheliste läbirääkimiste kohta kvootide süsteemi kehtestamiseks ja oma soovide esitamise kohta neil läbirääkimistel on mitmesuguseid tõendeid, näiteks tabelid, kus on esitatud iga tootja 1979. ja 1980. aasta tegelikud ja sihtarvud ja soovid 1981. aastaks (põhiline vastuväiteteatis, liited 59–61); itaaliakeelne tabel (põhiline vastuväiteteatis, liide 62), kus on esitatud iga tootja 1980. aasta kvoot, teiste tootjate ettepanekud talle 1981. aasta kvoodi eraldamiseks ja tema enda soov 1981. aastaks, ning ICI sisene märkus (põhiline vastuväiteteatis, liide 63), kus kirjeldatakse nende läbirääkimiste käiku ning on märgitud:

„Vaadeldes eilsel koosolekul arutatud erinevaid alternatiivvariante, eelistaksime piirata jagatavat mahtu tasemega, mis ei ületa turu eeldatavat mahtu 1981. aastal, näiteks 1,35 miljoni tonniga. Kuigi seda ei ole Shelliga rohkem arutatud, võiksid neli suurimat ettevõtet eeskujuks olla ja nõustuda oma 1980. aasta sihturuosa vähendamisega ligikaudu 0,35% võrra, tingimusel, et ka ambitsioonikamad väiksemad tootjad, nt Solvay, Saga, DSM, Chemie Linz, Anic/SIR oma nõudmisi vähendaksid. Kui suurettevõtted on sellega nõus, oleks kõrvalekaldeid kõige parem arutada individuaalsete arutelude käigus tippjuhtide tasandil, kui võimalik, enne Zürichis toimuvat koosolekut”.

Selle dokumendiga on kaasas kompromissettepanek, millele on lisatud arvud, millega võrreldakse iga tootja tulemusi 1980. aastaga („% 1980. aasta sihtarvust”).

154. Ajutiste meetmete vastuvõtmine, mis seisnesid kuukäibe vähendamises 1981. aasta veebruaris ja märtsis ühe kaheteistkümnendikuni 85%-lisest eelmiseks aastaks kokkulepitud sihtarvust, ilmneb 1981. aasta jaanuari koosolekute protokollist, milles märgitakse:

„Seni piiratakse [veebruari–märtsi] kuumahte 1/12-ga 85%-lisest 1980. aasta sihtmahust, külmutades klientide mahud”.

155. Asjaolu, et iga tootja võttis oma eelmise aasta kvooti teoreetilise õigusena ülejäänud aastaks ning jälgis käibe vastavust sellele kvoodile, vahetades teistega iga kuu müügiandmeid, ilmneb kolme dokumendi koos vaatlemisel: esiteks 21. detsembri 1981. aasta tabel (põhiline vastuväiteteatis, liide 67), kus on iga tootja käive esitatud kuude kaupa ja kolm viimast veergu novembri, detsembri ja aasta kogumahu kohta on lisatud käsitsi; teiseks itaaliakeelne kuupäevata tabel pealkirjaga „Scarti per società” (Vahed ettevõtete kaupa), mis leiti ICI ruumidest (põhiline vastuväiteteatis, liide 65) ja kus võrreldi iga tootja puhul 1981. aasta jaanuari kuni detsembri tegelikke käibeid teoreetiliste arvudega; ja lõpuks ICI ruumidest leitud kuupäevata tabel (põhiline vastuväiteteatis, liide 68), kus võrreldi iga tootja 1981. aasta jaanuari kuni novembri müügimahte ja turuosi 1979. ja 1980. aastaga ja tehti prognoose kuni aasta lõpuni.

156. Esimene tabel näitab, et tootjad vahetasid omavahel oma igakuiseid müügiandmeid. Kui vaadata ka nende arvude võrdlust 1980. aasta tegelike arvudega (võrdlusi kahes ülejäänud tabelis sama ajavahemiku kohta – kuigi sõltumatu ettevõtja hoiaks selliseid andmeid konfidentsiaalse äriteabena rangelt salajas) kinnitab see otsuses tehtud järeldusi.

157. Hageja osalemine neis erinevates tegevustes ilmneb eelkõige tema osalemisest koosolekutel, kus need tegevused toimusid, eelkõige 1981. aasta jaanuarikuu koosolekutel, ja teiseks, tema nime esinemisest mitmesugustes eelnimetatud dokumentides. Peale selle on neis dokumentides esitatud arve, mille kohta ICI on tegelikult väitnud kohtu kirjalikule küsimusele antud vastuses – millele teised hagejad oma vastuses viitavad –, et neid ei oleks olnud võimalik kindlaks teha süsteemis Fides kättesaadavate statistiliste andmete põhjal.

158. Seoses 1982. aastaga on tootjatele ette heidetud, et nad osalesid läbirääkimistel selle aasta kvootide kokkuleppimiseks; et nad teatasid seoses sellega oma soovid tonnides ning selles, et kui nad kindlat kokkulepet ei saavutanud, teatasid nad esimesel poolaastal koosolekutel oma kuukäibed, võrreldes neid eelmise aasta tegeliku protsendiga, ja püüdsid teisel poolaastal piirata oma kuukäivet sama protsendiga turu kogumahust selle aasta esimesel poolaastal.

159. Tootjatevaheliste läbirääkimiste pidamist kvootide süsteemi kehtestamiseks ja oma soovide teatamiseks neil läbirääkimistel tõendab esiteks dokument pealkirjaga „1982. aasta kvootide süsteemi läbiarutamise kava” (põhiline vastuväiteteatis, liide 69), kus on esitatud otsuse kõikidele adressaatidele peale Herculese tonnide arv, mida igal tootjal oli tema arvates õigus toota, ja peale selle mõnede puhul neist (kõik tootjad peale Anic'i, Linzi, Petrofina, Shelli ja Solvay) tonnide arv, mis tuleks nende arvates eraldada teistele tootjatele; teiseks ICI märgukiri pealkirjaga „Polüpropüleen 1982, suunised” (põhiline

vastuväiteteatis, liite 70 punkt a), kus ICI analüüsib käimasolevaid läbirääkimisi; kolmandaks 17. veebruari 1982. aasta tabel (põhiline vastuväiteteatis, liite 70 punkt b), kus võrreldakse erinevaid müügi mahu jagamise ettepanekuid –, millest ühele pealkirjaga „ICI algne süsteem” on Monte samuti käsitsi koostatud tabelis väiksemaid parandusi teinud veerus „Milliavacca 27/1/82” (Monte töötaja nimi) (põhiline vastuväiteteatis, liite 70 punkt c) – ja, viimasena, itaaliakeelne tabel (põhiline vastuväiteteatis, liide 71), mis on kompleksne ettepanek (mida on mainitud otsuse 58. punkti teise lõigu lõpus).

160. Esimeseks poolaastaks vastu võetud meetmed määrati kindlaks 13. mai 1982. aasta koosoleku protokollis (põhiline vastuväiteteatis, liide 24), kus muu hulgas märgitakse:

"To support the move a number of other actions are needed (a) limit sales volume to some agreed prop. of normal sales".

(„Selle sammu toetamiseks on vaja läbi viia mitu tegevust a) piirata müügi mahtu teatava kokkulepitud osakaaluga tavapärasest käibest”.)

Nende meetmete rakendamist tõendab 9. juuni 1982. aasta koosoleku protokoll (põhiline vastuväiteteatis, liide 25), millele lisatud tabelis on esitatud kõigi tootjate kohta nende tegelikud käibed 1982. aasta jaanuarist aprillini võrreldes teoreetilise arvuga 1981. aasta keskmise turuosa põhjal ning 20. ja 21. juuli 1982. aasta koosoleku protokoll (põhiline vastuväiteteatis, liide 26) ajavahemiku kohta 1982. aasta jaanuarist maini ning 20. augusti 1982. aasta protokoll (põhiline vastuväiteteatis, liide 28) ajavahemiku kohta 1982. aasta jaanuarist juulini.

161. Kohus leiab, et komisjonil oli 1981. aasta ja 1982. aasta esimese poole kohta õigus järeldada regulaarsetel koosolekutel kuukäivate eelmise ajavahemiku suhtes piiramise süsteemi rakendamise üle toimunud vastastikuse kontrolli põhjal, et süsteemi olid vastu võtnud neil koosolekutel osalejad.

162. Kuna müügi mahu piiramiseks – nimelt liigse pakkumisega hindadele avaldatava surve vähendamiseks – võetud erinevatel meetmetel oli sama eesmärk, oli komisjonil õigus järeldada, et need meetmed moodustasid osa kvootide süsteemist.

163. Hageja väited ei kahanda komisjoni fakte tema osalemise kohta erinevates meetmetes, millega vähendati 1979., 1980., 1981. aastal ja 1982. aasta esimesel poolel müügi mahte.

164. Esiteks on hageja väide, et komisjoni koostatud dokumendid pärinevad kolmandatelt isikutelt ega tulene tootjatevahelistest aruteludest, vastuolus koosolekute protokollide

sisuga (põhiline vastuväiteteatis, liited 12, 17, 23 ja 25), mis näitab, et need puudutasid eelkõige sihtmüügimahtude kehtestamist ning et tootjad esitasid nende kohta oma arvud.

165. Teiseks, isegi kui määrataks kindlaks, et hageja kasutas oma tootmisvõimsust maksimaalselt ära, ei tarvitse see tingimata tähendada, et tootjad müügimahte ei eraldanud. See võib ainult näidata, et hageja oma kokkulepet ei täitnud.

166. Ning kolmandaks ei mõjuta Anic'i ja SIR-i koos mainimine mitmes dokumendis asjassepuutuvate dokumentide väärtust tõenditena. Neid on koos mainitud ainult dokumentides, mis on koostatud pärast 1980. aasta novembrit, kuid varasemates dokumentides (põhiline vastuväiteteatis, liited 55–58) on Anic'i ja SIR-i kohta esitatud eraldi arvud. See on seletatav asjaoluga, et pärast 28. novembrit 1980 anti ENI-le, kelle omanduses oli Anic, vastavalt 28. novembri 1980. aasta seaduse nr 784 artiklile 2 õigus „ad assumere il mandato per la gestione della predetta società” („võtta eelnimetatud äriühingu juhtimine üle”) ning need äriühingud ei olnud seega enam konkurendid.

167. Kohus leiab siiski, et komisjon ei ole piisavalt õiguslikult tõendanud, et hageja osales 1982. aasta teisel poolel müügimahtude piiramiseks võetud meetmetes, kuna Anic oli lõpetanud alates 1982. aasta keskpäigast koosolekutel osalemise ning kuukäivate piiramist protsendiga turu kogumahust, mis saavutati esimesel poolaastal, ei saa lahutada hilisemast kontrollist tootjate koosolekutel iga kuu tegeliku käibe üle võrreldes teoreetilise mahuga.

168. Seda tulemust kinnitab asjaolu, et kuukäibe piirangute rakendamise jälgimiseks korraldatud koosolekute protokollid (6. oktoobril ja 2. detsembril 1982, põhiline vastuväiteteatis, liited 29 ja 33) näitavad, et hageja ei osalenud selles kontrollis oma müügiandmete esitamise teel, kuna neile protokollidele lisatud tabelites on Anic'i nime järel kas „est.” (hinnanguline) või „N.A.” (ei ole kättesaadav) ja hinnanguline arv.

169. Kohus märgib lõpuks, et hagejat süüdistatakse jätkuvas „osalemises kvoodisüsteemis, mis hõlmas vähemalt 1983. aasta esimest kvartalit” (otsuse 78. punkti teine lõik), kuigi ta oli lõpetanud koosolekutel osalemise 1982. aasta keskel või lõpus.

170. Otsuse resolutiivosa lugemisel selgub selle põhjendusi (punktid 19, 60, 77 teine lõik, 78 seitsmes lõik ja 96 teine lõik) ja hagejale suunatud konkreetseid vastuväiteid arvestades, et Anic'it süüdistatakse läbirääkimistel osalemises 1982. aasta viimases kvartalis eesmärgiga kehtestada kvoodid 1983. aasta esimeseks kvartaliks.

171. Hageja vastab sellele süüdistusele, et tema osalemine 1982. aasta lõpul läbirääkimistel 1983. aasta kvootide kehtestamiseks on väga ebatõenäoline, sest ta oli selleks ajaks polüpropüleeniturult lahkunud.

172. Tuleb otsustada, et komisjonil oli õigus järeldada hageja poolt teabenõudele antud vastuse lisadest, kus on esitatud tema enda müügiandmed kuni 1983. aasta aprillini, et Anic jäi polüpropüleeniturule kuni 1983. aasta aprillini.

173. Istungil selgus, et dekreetseadus ettevõtte müümise kohta Anic'ilt Monte'le võeti vastu 1982. aasta juulis, kuid et tol ajal ei olnud tehingu täpne summa veel teada. Leping vormistati ja hind määrati kindlaks alles 29. oktoobril 1982.

174. Neist teguritest järeldub, et ei ole sugugi ebatõenäoline, et hageja teatas 1982. aasta lõpus teistele tootjatele oma soovidest, et 1983. aasta esimeseks kvartaliks kvoote kehtestada. Seepärast tuleb kindlaks määrata, kas komisjon on piisavalt õiguslikult tõendanud, et hageja on oma soovid esitanud.

175. Põhiline tõend, mis komisjon selle kohta esitas, on ICI töötaja käsitsi kirjutatud märgukiri, millel on kuupäev 28. oktoober 1982 (põhiline vastuväiteteatis, liide 76) ja milles on ICI ruumidest leitud arvutil koostatud kokkuvõtte kohaselt (põhiline vastuväiteteatis, liide 85, lk 2) esitatud hageja müügi mahu soovid ja ettepanekud teistele tootjatele kvootide kehtestamiseks.

176. Juba oma müügi mahu soovide ja ettepanekute esitamist teistele tootjatele kvootide määramiseks konkureeriva ettevõtte töötaja palvel, kes juhib koosolekuid, mille eesmärk on muu hulgas kehtestada sihtmüügi mahud, tuleb käsitada osalemisena läbirääkimistel kvootide kehtestamiseks 1983. aasta esimeseks kvartaliks. Kuigi ei ole kindlaks määratud, et hageja tol ajal koosolekutel osales või oli teiste tootjatega pidevas kontaktis, võib siiski leida, et hageja püüdis enne oma polüpropüleenitegevusala varade müüki Monte'le oma soove teatades suurendada nende väärtust soovitud müügi mahu suurendamisega.

177. Seega leiab kohus, et hageja teatas 1982. aasta lõpul ICI-le oma soovid müügi mahu suhtes 1983. aasta esimese kvartali kvootide kehtestamiseks, kuigi oli lõpetanud alates 1982. aasta keskpaigast osalemise regulaarsete kohtumiste süsteemis.

178. Eeltoodud kaalutlusi silmas pidades tuleb järeldada, et komisjon on piisavalt õiguslikult tõendanud, et hageja oli üks polüpropüleenitootjatest, kellel tekkis ühine eesmärk seoses 1979. ja 1980. aastaks müügi mahtude kehtestamisega ja oma müügi mahtude piiramisega 1981. aastal ja 1982. aasta esimesel poolel võrreldes eelmise ajavahemikuga, keda otsuses on mainitud ja kes kuulusid kvootide süsteemi, ning et 1982. aasta oktoobri lõpul teatas hageja ICI-le oma soovitud müügi mahust 1983. aasta esimeseks kvartaliks. Kuid komisjon ei ole piisavalt õiguslikult tõendanud, et hageja oli üks polüpropüleenitootjatest, kellel tekkis ühine eesmärk seoses oma kuukäivete piiramisega 1982. aasta teisel poolel võrreldes eelmise ajavahemikuga.

2. EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 kohaldamine

A – Õiguslik iseloomustus

a) Vaidlusalune otsus

179. Otsuse (81. punkti esimene lõik) kohaselt on regulaarsete ja institutsionaliseeritud koosolekute käigus kokku lepitud kompleksne süsteem käsitatav ühtse jätkuva kokkuleppena artikli 85 lõike 1 tähenduses.

180. Käesoleval juhul osalesid tootjad ühtse kava kehtestamisega hindade ja pakkumise reguleerimiseks polüpropüleeniturul üldises raamkokkuleppes, mis avaldus aeg-ajalt välja töötatud üksikasjalikumate kokkulepete seeriana (otsuse 81. punkti kolmas lõik).

181. Otsuses (82. punkti esimene lõik) märgitakse ka, et üldise kava üksikasjalikul väljatöötamisel jõuti mitmes küsimuses otsese kokkuleppeni, näiteks konkreetsete hinnaalaste algatuste ja iga-aastaste kvootide süsteemide suhtes. Mõnedel juhtudel ei jõudnud tootjad kindla kokkuleppeni, näiteks 1981. ja 1982. aasta kvootide suhtes. Kuid ajutiste meetmete vastuvõtmine, sealhulgas tegelike kuukäivete andmete vahetus ja kontrollimine mõne eelmise võrdlusperioodi tegelike tulemustega, eeldas otsese kokkuleppe saavutamist selliste meetmete kehtestamiseks ja kasutamiseks, aga näitas ka varjatud kokkulepet võimalikult säilitada tootjate senised positsioonid.

182. Järeldust, et oli olemas üks jätkuv kokkulepe, ei muutnud asjaolu, et paratamatult ei osalenud mitte kõik tootjad kõikidel koosolekutel. Iga algatuse kavandamisele ja rakendamisele kulus mitu kuud ja vahetevahel puudumine tootja kaasatust oluliselt ei mõjutanud (otsuse 83. punkti esimene lõik).

183. Otsuse (86. punkti esimene lõik) kohaselt oli ühtsel üksikasjalikul kaval põhineva kartelli toimimine käsitatav kokkuleppena EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 tähenduses.

184. Otsuses (86. punkti teises lõigus) märgitakse, et kokkulepe ja kooskõlastatud tegevus on selgepiirilised mõisted, kuid teatavatel juhtudel võib salajasel kokkuleppel olla mõlema keelatud koostöövormi elemente.

185. Kooskõlastatud tegevus on ettevõtetevaheline koostöövorm, mis ei ole jõudnud kokkuleppe sõlmimise etappi, kuid mille puhul teadlikult asendatakse konkurentsiga seotud riskid praktilise koostööga (otsuse 86. punkti kolmas lõik).

186. Otsuse (87. punkti esimene lõik) kohaselt kasutati asutamislepingus kooskõlastatud tegevust eraldi mõistena selleks, et ennetada võimalust, et ettevõtjad väldivad artikli 85 lõike 1 kohaldamist konkurentsivastase salajase kokkuleppega, mis ei ole otseselt sõlmitud kokkulepe, näiteks teavitades üksteist ette oma kavatsetavast suhtumisest, et kõik võiksid oma kaubanduslikku käitumist reguleerida teadmiselega, et konkurendid käituvad samal viisil (vt otsust Euroopa Kohtu kohtuasjas 48/69 *Imperial Chemical Industries Ltd v. komisjon* (1972) EKL 619).

187. Euroopa Kohus leidis liidetud kohtuasjades 40–48, 50, 54–56, 111, 113 ja 114/73 *Suiker Unie* (1975) EKL 1663 tehtud otsuses, et selle pretsedendiõiguses kehtestatud kriteeriumidest kooskõlastamisele ja koostööle, mille puhul ei ole tingimata nõutav tegeliku kava väljatöötamine, tuleb aru saada asutamislepingu konkurentsialaste sätete valguses, mille kohaselt iga ettevõtja peab määrama oma kaubanduspõhimõtted ühisturul iseseisvalt. See sõltumatusenõue ei jäta ettevõtjaid ilma õigusest kohandada end arukalt oma konkurentide olemasoleva või eeldatava käitumisega, kuid välistab rangelt kõik nendevahelised otsesed või kaudsed kontaktid, mille eesmärk või tulemus on kas mõjutada tegeliku või potentsiaalse konkurendi käitumist turul või avaldada sellele konkurendile käitumisviisi, mida ta ise on otsustanud või kavatseb turul omaks võtta (otsuse 87. punkti teine lõik). See käitumine võib olla käsitatav artikli 85 lõike 1 kohaselt kooskõlastatud tegevusena ka sel juhul, kui pooled ei ole eelnevalt kokku leppinud ühtset kava oma tegevuse määramiseks turul, vaid võtavad omaks või järgivad salajasi vahendeid, mis hõlbustavad nende kaubandusliku käitumise kooskõlastamist (otsuse 87. punkti kolmanda lõigu esimene lause).

188. Otsuses (87. punkti kolmanda lõigu kolmas lause) juhitakse tähelepanu asjaolule, et keerulises kartellis võivad teatavad tootjad ühel või teisel ajal mitte väljendada oma selgesõnalist nõusolekut teatava teguviisiga, mille suhtes teised on kokku leppinud, kuid siiski kõnealust kava üldiselt toetada ja vastavalt käituda. Seega võib mõnes mõttes tootjate jätkuval koostööl ja varjatud kokkuleppel üldise kokkuleppe rakendamisel olla kooskõlastatud tegevusele iseloomulikke jooni (otsuse 87. punkti neljanda lõigu teine lause).

189. Otsuse (87. punkti viies lõik) kohaselt ei tulene kooskõlastatud tegevuse mõiste tähtsus seega niivõrd selle erinevusest kokkuleppega võrreldes, kui just artikli 85 lõike 1 alla kuuluvate varjatud kokkulepete vormide eristamisest puht paralleelsest käitumisest, millel puuduvad kooskõlastatuse elemendid. Seega käesoleval juhul ei sõltu miski salajaste kokkulepete täpsest vormist.

190. Otsuses (88. punkti esimene ja teine lõik) märgitakse, et enamik tootjatest väitis haldusmenetluse ajal, et nende käitumine seoses väidetavate hinnaalaste algatustega ei tulenenud kokkuleppes artikli 85 tähenduses (vt otsuse 82. punkt), ning et selle põhjal ei saa kindlaks määrata ka kooskõlastatud tegevuse olemasolu. Viimane mõiste eeldab nende

väitel mingit avalikku tegu turul, mis väidetavalt käesoleval juhul täiesti puudub: klientidele hinnakirju ega sihthindu mitte kunagi ei teatud. See väide lükati otsuses ümber: kui käesoleval juhul oleks vaja tõendada kooskõlastatud tegevuse olemasolu, oleks täielikult täidetud nõue, et osalejad astusid teatavaid samme oma ühise eesmärgi saavutamiseks. Mitmesugused hinnaalased algatused olid registreeritud. Üksiktootjad tegutsesid vaieldamatult ka paralleelselt nende rakendamiseks. Tootjate eraldi ja ühiselt astunud sammud ilmnasid tõendavatest dokumentidest: koosolekute protokollid, sisemised märgukirjad, juhised ja ringkirjad müügiesindustele ja klientidele saadetud kirjad. Ei olnud üldse asjakohane, kas nad hinnakirju avaldasid või mitte. Hinnaalased juhised olid parimad saadaolevad tõendid iga tootja tegevuse kohta ühise eesmärgi rakendamisel, samuti kinnitas nende sisu ja ajastatus salajast kokkulepet.

b) Poolte väited

191. Hageja tunnistab, et kokkuleppe eristamine kooskõlastatud tegevusest võib olla oluline, kuna EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõikega 1 on keelatud igat liiki salajased kokkulepped. Kui aga küsimus ei ole enam selle sätte rikkumise kindlaksmääramises, vaid sellest rikkumisest tuleneva vastutuse liigi ja määra kindlaksmääramises, leiab hageja, et kokkulepet tuleb kooskõlastatud tegevusest eristada.

192. Kokkuleppe puhul, kui on määratud kindlaks kokkuleppe objektiks oleva üldise kava järgimine osalejate poolt, on osaline vastutus mõeldav ka tegevuste suhtes, milles teatavad kokkuleppes osalejad otseselt ja tingimata ei osalenud.

193. Hageja väidab siiski, et kui kooskõlastatud tegevuste puhul puuduvad tõendid üldise kava järgimise kohta, on kooskõlastatud tegevus tõendatud ainult tegude ja käitumise suhtes, mis tõendatult tulenesid kooskõlastamisest. Seega toimub kooskõlastatud tegevus nende tegude ja käitumiste piires. Seega ei ole kooskõlastatud tegevuse puhul võimalik omistada osalejatele vastutust, mis läheb kaugemale otseselt ja tegelikult tõendatud tegudest ja käitumisest ja mida võib pidada kooskõlastatuteks.

194. Seoses järeldustega, mida hageja soovib teha õiguserikkumise liigitusest kokkuleppeks või kooskõlastatud tegevuseks, märgib komisjon, et hageja püüab oma vastutuse piiramiseks jagada ühe õiguserikkumise, st polüpropüleenihindade toetamiseks moodustatud kartelli, eraldi rikkumiste seeriaks. Seega püüab ta kunstlikult üksteisest lahutada erinevaid kartelli raames läbi viidud tegevusi, kuigi need tegevused moodustasid ühtse terviku. Kartelli kuulumine – kõnealustel koosolekutel osalemise kaudu – kaasab Anic'i paratamatult vastutusse kogu läbiviidud tegevuse eest.

195. Ta väidab ka, et kooskõlastatud tegevus ei tarvitse vajada turul käitumise näol tõendamist. EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 rikkumise kindlaksmääramiseks piisab juba kontaktides osalemisest, kui nende eesmärk on piirata ettevõtjate autonoomiat.

c) Kohtu seisukoht

196. Komisjon iseloomustas iga hageja vastu leitud fakti kas kokkuleppena või kooskõlastatud tegevusena EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 tähenduses. Otsuse 80. punkti teisest lõigust, 81. punkti kolmandast lõigust ja 82. punkti esimesest lõigust ilmneb neid koos lugedes, et komisjon iseloomustas kõiki neid erinevaid elemente eeskätt kokkulepetena.

197. Otsuse 86. punkti teisest ja kolmandast lõigust ilmneb samuti neid koos lugedes, et komisjon iseloomustas rikkumise elemente alternatiivina kooskõlastatud tegevustena, kui need elemendid ei võimaldanud järeldada, et pooled leppisid eelnevalt kokku ühtse kava, kus oli määratletud nende tegevus turul, kuid pooled olid võtnud omaks või järginud salajasi vahendeid, mis hõlbustasid nende kaubandusliku käitumise kooskõlastamist või ei võimaldanud kartelli keerulisuse tõttu kindlaks määrata, et teatavad tootjad olid väljendanud oma kindlat nõusolekut teatava teiste poolt kokku lepitud teguviisiga, kuigi nad olid avaldanud kõnealusele kavale üldist toetust ja vastavalt käitunud. Seega järeldatakse otsuses, et tootjate jätkuval koostööl ja salajasel kokkuleppel üldise kokkuleppe rakendamisel võib olla teatud mõttes kooskõlastatud tegevusele iseloomulikke jooni.

198. Kuna Euroopa Kohtu pretsedendiõigusest selgub, et kokkuleppeks EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 tähenduses piisab, kui kõnealused ettevõtjad on väljendanud ühist kavatsust turul teataval viisil käituda (vt otsust kohtuasjas 41/69 *ACF Chemiefarma NV v. komisjon* (1970) EKL 661, 112. punkt, ja otsust liidetud kohtuasjades 209–215 ja 218/78 *Heintz van Landewyck Sàrl v. komisjon* (1980) EKL 3125, 86. punkt), on käesolev kohus seisukohal, et komisjonil oli õigus käsitada hageja ja teiste polüpropüleenitootjate ühiseid kavatsusi, mida komisjon on piisavalt õiguslikult tõendanud ja mis olid seotud hinnaalaste algatustega, 1979. ja 1980. aasta müügimahusihitidega ja meetmetega kuukäivete vähendamiseks 1981. aastal ja 1982. aasta esimesel poolel võrreldes eelmise ajavahemikuga kokkulepetena EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 tähenduses.

199. Kooskõlastatud tegevuse määratlemiseks tuleb viidata Euroopa Kohtu pretsedendiõigusele, mis näitab, et Euroopa Kohtus varem kooskõlastamisele ja koostööle kehtestatud kriteeriumidest tuleb aru saada EMÜ asutamislepingu konkurentsialastes sätetes sisalduva mõiste järgi, mille kohaselt iga ettevõtja peab määrama iseseisvalt kindlaks põhimõtted, mille ta kavatseb ühisturul omaks võtta. Kuigi see sõltumatusenõue ei jäta ettevõtjaid ilma õigusest kohandada end arukalt oma konkurentide olemasoleva või

eeldatava käitumisega, välistab see rangelt kõik nendevahelised otsesed või kaudsed kontaktid, mille eesmärk või tulemus on kas mõjutada tegeliku või potentsiaalse konkurendi käitumist turul või avaldada sellele konkurendile käitumisviisi, mida ta ise on otsustanud või kavatses turul omaks võtta (otsus eelnimetatud liidetud kohtuasjades 40–48, 50, 54–56, 111, 113 ja 114/73, punktid 173 ja 174).

200. Käesoleval juhul osales hageja sihthindade ja sihtmüügimahtude kehtestamiseks korraldatud koosolekul, kus konkurendid vahetasid omavahel andmeid hindade kohta, mida nad soovisid turul näha või ise kehtestada, oma tasuvusläävede, müügimahtude vajalike piirangute või müügiandmete kohta. Ta osales neil koosolekul osalemise kaudu koos konkurentidega kooskõlastatud tegevuses, mille eesmärk oli mõjutada nende käitumist turul ja avaldada üksteisele, millise teguviisi iga tootja kavatses turul omaks võtta.

201. Seega hageja mitte ainult ei taotlenud eesmärki kõrvaldada juba ette ebakindlus oma konkurentide tulevase käitumise suhtes, vaid ei saanud ka jätta oma turul omaks võetavate põhimõtete kindlaksmääramisel otseselt või kaudselt arvesse võtmata neil koosolekul saadud teavet. Ka tema konkurendid pidid oma põhimõtete kindlaksmääramisel, mida nad kavatsesid järgida, võtma otseselt või kaudselt arvesse teavet, mis hageja neile avaldas oma teguviisi kohta, mille hageja ise oli valinud või mida ta kavatses turul omaks võtta.

202. Komisjonil oli seepärast õigus alternatiivina liigitada nende eesmärgi arvestades polüpropüleenitootjate regulaarsed koosolekud, millel hageja osales alates 1978. aasta lõpust või 1979. aasta algusest kuni 1982. aasta keskpaigani, ja oma müügi mahusoovide teatamine ICI-le 1983. aasta esimese kvartali kohta kooskõlastatud tegevuseks EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 tähenduses.

203. Seoses küsimusega, kas komisjonil oli õigus leida, et oli tegemist ühe rikkumisega, mida oli otsuse artiklis 1 kirjeldatud kokkuleppena ja kooskõlastatud tegevusena, märgib kohus, et nende ühesugust eesmärki silmas pidades kuulusid mitmesugused järgitud kooskõlastatud tegevused ja sõlmitud kokkulepped regulaarsete koosolekute, sihthindade kehtestamise ja kvootide kehtestamise süsteemidesse.

204. Need süsteemid moodustasid osa kõnealuste ettevõtjate jõupingutustest ühtse majandusliku eesmärgi taotlemisel, mis seisnes nimelt hindade normaalse liikumise moonutamises polüpropüleeni turul. Seega oleks kunstlik selline pidev ainsat eesmärki järgiv käitumine osadeks jagada, käsitledes seda mitme eraldi rikkumisena. Hageja osales faktiliselt aastate jooksul terviklikus süsteemide kogumis, mis moodustas kokku ühe rikkumise, mis avaldus üha enam nii ebaseaduslike kokkulepete kui ka ebaseaduslike kooskõlastatud tegevustena.

205. Komisjonil oli ka õigus iseloomustada seda ühtset rikkumist kokkuleppe ja kooskõlastatud tegevusena, kuna see rikkumine hõlmas üheaegselt kokkulepetele ja kooskõlastatud tegevustele iseloomulikke fakte. Kuna rikkumine oli nii kompleksne, tuleb sellest kahest iseloomustusest komisjoni poolt otsuse artiklis 1 selliselt aru saada, et ei ole vaja üheaegselt ja kumulatiivselt tõendada, et iga fakt kuuluks nii kokkuleppe kui ka kooskõlastatud tegevuse alla, vaid pigem, et see viitab komplekssele tervikule, mis koosneb paljudest faktidest, millest mõned on iseloomulikud kokkulepetele ja mõned kooskõlastatud tegevustele EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 tähenduses, milles ei ole seda liiki kompleksse rikkumise kohta eraldi kategooriat ette nähtud.

206. Peale selle järeldeb kohtu seisukohtadest komisjoni tuvastatud faktide kohta, et komisjon on rikkumise kõiki aspekte hageja puhul piisavalt õiguslikult tõendanud hageja polüpropüleenitootjate regulaarsete koosolekute süsteemis osalemise kestuse ajal ning ta ei omistanud seega hagejale vastutust teiste tootjate käitumise eest.

207. Eeltoodud kaalutlusi silmas pidades tuleb hageja vastuväide tagasi lükata.

B – Piirav mõju konkurentsile

a) Vaidlusalune otsus

208. Otsuses märgitakse (90. punkti esimene ja teine lõik), et kokkuleppe avalikult konkurentsivastast eesmärki arvestades ei ole artikli 85 lõike 1 kohaldamiseks rangelt vajalik näidata selle kahjulikku mõju konkurentsile. Kuid käesoleval juhul näitavad tõendid, et kokkuleppe avaldas konkurentsitingimustele tõepoolest märgatavat mõju.

b) Poolte väited

209. Hageja väidab, et tema müügipõhimõtted olid nii hindade kui ka müügimahtude suhtes täiesti sõltumatud sellest, mis toimus koosolekutel, kus ta osales. Ta juhib tähelepanu asjaolule, et teised tootjad pidasid teda problemaatiliseks ja intrigaaniks, pidades vajalikuks talle survet avaldada.

210. Ta väidab, et komisjon on tunnistanud, et Anic'i kohta ei ole leitud müügiesindustele saadetud hinnaalaseid juhiseid. Kuid ta väidab, et esitas komisjonile teavet oma hinnakujundussüsteemi ja -põhimõtete kohta. Seega näitas ta, et tema kehtestatud hinnad erinesid alati sihthindadest, et tal ei olnud kunagi polüpropüleeni hinnakirjahinda ning et ta tootis alati oma maksimaalse efektiivse võimsusega.

211. Hageja väidab, et tema väidetav osalemine kartellis oli tema väikese turuosa tõttu nii minimaalne, et see ei saanud konkurentsile piiravat mõju avaldada, kui võrrelda seda „suure neliku” domineerimisega, kelle käes oli kokku üle 50% turust. Ta märgib, et 3%-lise turuosaga oli täiesti võimatu suurtootjate käitumisele vastu astuda või seda mingil viisil mõjutada.

212. Komisjon väidab, et ta on suuremale osale hageja väidetest juba vastanud. Ta lükkab siiski kategooriliselt tagasi hageja väite oma turuosa tähtsusetu suuruse kohta, millest hageja järeldeb, et tema käitumine ei oleks saanud konkurentsile piiravat mõju avaldada. Komisjon vastab, et artikli 85 kohaldamiseks vajalikku piiravat mõju peab saama omistada kartellile tervikuna, mitte ühe ettevõtja osalemisele. Kui see nii ei oleks, pääseks mitmest väikefirmast koosneval turul 100% tootjatest hõlmav kartell keelu alt, kuna iga osaleja panus eraldi oleks tähtsusetu.

c) Kohtu seisukoht

213. Hageja püüab oma väidetega tõendada, et EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõige 1 ei olnud kohaldatav tema osalemise suhtes polüpropüleenitootjate regulaarsetel koosolekutel, kuna tema konkurentsialane käitumine turul näitas, et sellel osalemisel ei olnud konkurentsivastast eesmärki ega mõju.

214. EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõikega 1 keelatakse, kui ühisturuga kokkusobimatud, kõik sellised ettevõtjatevahelised kokkulepped ja kooskõlastatud tegevus, mis võivad mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust ning mille eesmärgiks või tagajärjeks on takistada, piirata või kahjustada konkurentsi ühisturu piires, iseäranis need kokkulepped, otsused ja tegevus, millega otseselt või kaudselt määratakse kindlaks ostu- või müügihinnad või mis tahes muud tehingutingimused ning jagatakse turge või tarneallikaid.

215. Kohus kordab, et tema seisukohtadest komisjoni tuvastatud faktide kohta ilmneb selgesti, et nende regulaarsete koosolekute, millel hageja koos konkurentidega osales, eesmärk oli piirata konkurentsi ühisturul, eelkõige hindade ja müügiimahtude kehtestamise teel, ning et seega oli tema osalemisel neil koosolekutel konkurentsivastane eesmärk EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 tähenduses.

216. Peale selle tuleb tagasi lükata hageja väide, et tema ei oleks saanud enda tegevusega konkurentsi piirata, kuna asjakohane ei ole küsimus, kas hageja oleks saanud oma osalemisega konkurentsi piirata, vaid küsimus, kas rikkumine, milles ta koos teistega osales, oleks võinud sellist mõju avaldada. Otsuses leiti, et toimepandud rikkumises osalenud ettevõtjate käes oli peaaegu kogu turg, mis näitab selgesti, et nende ühine rikkumine võis konkurentsi piirata.

217. Seega tuleb see vastuväide tagasi lükata.

C – Mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele

a) Vaidlusalune otsus

218. Otsuses (93. punkti esimene lõik) väidetakse, et tootjatevaheline kokkulepe võis kergesti liikmesriikidevahelisele kaubandusele märgatavat mõju avaldada.

219. Käesoleval juhul pidi salajase kokkuleppe laia ulatuse tõttu, mis hõlmas tähtsa tööstustoote peaaegu kogu EMÜ (ja teiste Lääne-Euroopa riikide) kaubandust, kaubandus automaatselt kõrvale kalduma kanalitest, mis oleksid välja kujunenud sellise kokkuleppe puudumisel (otsuse 93. punkti kolmas lõik). Hindade kehtestamine kunstlikul tasemel kokkuleppega, selle asemel, et võimaldada turul endal tasakaalustuda, rikkus konkurentsistruktuuri kogu ühenduses. Ettevõtjatel ei olnud vaja reageerida vahetult turujõududele ega tegelda väidetava ülemäärase võimsuse probleemiga (otsuse 93. punkti neljas lõik).

220. Otsuse 94. punktis leiab komisjon, et igale liikmesriigile sihthindade kehtestamine, mille puhul oli küll vaja teataval määral arvesse võtta kohalikke tingimusi, mida riigisisestel koosolekutel üksikasjalikult arutati, kahjustas paratamatult kaubandusmudeleid ja tootjate efektiivsuses esinevate erinevuste mõju hinnatasemele. Kontohalduse süsteem, millega suunati kliente konkreetselt nimetatud tootjate juurde, süvendas hinnakujundussüsteemi mõju. Komisjon tunnustab, et kvootide või sihtarvude kehtestamisega ei lähtunud tootjad turu jagamisel liikmesriikidest ega piirkondadest. Kuid juba kvoodi või sihtarvu olemasolu piirab tootja võimalusi.

b) Poolte väited

221. Hageja kordab oma väidet, et tema tähtsusetu suuruse tõttu ei oleks saanud tema osalemine väidetavas kartellis liikmesriikidevahelist kaubandust mõjutada.

222. Komisjon kordab, et see väide on vastuvõetamatu, kuna liikmesriikidevahelist kaubandust ei pea mõjutama mitte hageja osalemine, vaid kartell tervikuna.

c) Kohtu seisukoht

223. Komisjon ei pidanud tõendama, et hageja osalemine kokkuleppes ja kooskõlastatud tegevuses mõjutab märgatavalt liikmesriikidevahelist kaubandust. EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 kohaselt on vaid vaja, et konkurentsivastased kokkulepped ja kooskõlastatud tegevused mõjutaksid liikmesriikidevahelist kaubandust. Seoses sellega tuleb järeldada, et leitud piirangud konkurentsile võisid kaubandusmudeleid kõrvale kallutada suunast, mida need muudu oleksid järginud (vt Euroopa Kohtu otsust eelnimetatud liidetud kohtuasjades 209–215 ja 218/78 *Van Landewyck jt v. komisjon*, 172. punkt).

224. Tuleb korrata, et hageja ei saa oma turuosa väiksusele tuginedes väita, et tema tegevus ei võinud mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust, kuna tema koos teistega toimepandud rikkumine võib liikmesriikidevahelist kaubandust mõjutada.

225. Komisjon on oma otsuse 93. ja 94. punktis järelikult piisavalt õiguslikult tõendanud, et rikkumine, milles hageja osales, võis liikmesriikidevahelist kaubandust mõjutada, ning et tal ei olnud vaja tõendada, et hageja individuaalne osalemine liikmesriikidevahelist kaubandust mõjutas.

226. Seega tuleb see väide tagasi lükata.

3. Kokkuvõte

227. Kõikidest eeltoodud kaalutlustest järeldub kõigepealt, et kuna komisjoni tuvastatud faktid hageja kohta, mis pärinesid ajavahemikust enne 1978. aasta lõppu või 1979. aasta algust ja pärast 1982. aasta lõppu, ei ole piisavalt õiguslikult tõendatud, tuleb otsuse artikkel 1 tühistada sel määral, kui selles leitakse, et hageja osales neil ajavahemikel rikkumises. Teiseks, kuna komisjoni tuvastatud faktid hageja kohta, mis pärinesid ajavahemikust pärast 1982. aasta keskpaika ja puudutasid tema osalemist polüpropüleenitootjate regulaarsetel kohtumistel, hinnaalastes algatustes ja kuukäivete piiramises eelmise ajavahemikuga võrreldes, ei ole piisavalt õiguslikult tõendatud, tuleb otsuse artikkel 1 tühistada sel määral, kui selles on leitud, et hageja on neis osalenud. Kolmandaks, kuna komisjoni tuvastatud faktid hageja kohta, mis puudutavad meetmeid hinnaalaste algatuste rakendamise hõlbustamiseks, ei ole piisavalt õiguslikult tõendatud, tuleb otsuse artikkel 1 tühistada sel määral, kui selles on leitud, et hageja osales neis meetmetes. Ülejäänud osas tuleb hageja väited tuvastatud faktide ja EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 kohaldamise kohta vaidlusaluses otsuses komisjoni poolt tagasi lükata.

Küsimus hageja vastutusest rikkumise eest

228. Hageja väidab, et komisjon peab teda ekslikult rikkumise eest vastutavaks, kuna selles oleks tulnud süüdistada osaliselt SIR-i ja osaliselt Montet. Ta kirjeldab kõigepealt

Itaalia polüpropüleenisektori tausta – kuni 1982. aasta alguseni valitses selles kolme Itaalia tootja (Monte, Anic ja SIR) vahel tihe konkurents. Seejärel sektorit kahel korral restruktureeriti. Kõigepealt võõrandati SIR-i tootmisvahendid 9. detsembril 1981 SIL-ile, mis on täielikult Anic'i omanduses olev äriühing. 1982. aasta juunis võõrandati SIL-i aktsiad volikirja alusel (*girate per procura*) äriühingule Enoxy Chimica ja seejärel võõrandati 31. detsembril 1982 sellele äriühingule. Sel kuupäeval tuli kogu Itaalia polüpropüleenisektor Monte kontrolli alla. Anic lahkus lõplikult sektorist. Neid arenguid arvesse võttes on vaja täpselt kindlaks määrata, milline ettevõtte kõnealuste rikkumiste eest vastutab.

229. Hageja märgib, et komisjon lähtub otsuses sellest, et ühenduse konkurentsieeskirjade kohandamisel on õigussubjektid ettevõtjad. Seda ettevõtja mõistet ei tohi ära segada äriõiguses ja maksuõiguses kasutatava juriidilise isiku mõistega. Anic tunnistab seda põhimõtet, mis vastab ka Euroopa Kohtu pretsedendiõigusele ja mida komisjon kohaldas otsuses Norra ettevõtjate Saga Petrokjemi ja Statoili suhtes (punkt 97 et seq).

230. Hageja väidab, et Itaalia ettevõtjate suhtes ei ole seda põhimõtet õigesti kohaldatud. Esiteks ei oleks komisjon pidanud ettevõttega seotud fakte omistama Anic'ile, vaid SIR-ile, mis on olemas ka praegu, kuigi likvideerimisel. Komisjon ajas pidevalt need kaks äriühingut segi, mis on võimaldanud SIR-il igasugusest vastutusele võtmisest pääseda. Teiseks on see lähenemisviis vastuolus lähenemisviisiga, mida otsuses kasutati Anic'i polüpropüleenitegevusala võõrandamise suhtes Monte. Komisjon leiab, et kuna Anic isikuna edasi eksisteerib, vastutab ta selle polüpropüleeniettevõtte rikkumiste eest, mis kuulus talle enne selle võõrandamist Monte. Seejuures kasutab komisjon ettevõtja mõistet isiku tähenduses, kes on juriidiline isik ja mitte tegutsev majandusüksus.

231. Ta väidab, et see eristamine, mida võimaldab asjaolu, et võõrandaja eksisteeris edasi ka pärast ettevõtja võõrandamist, tekitab absurdseid ja meelevaldseid tagajärgi. Võõrandaja vastutus võõrandatud ettevõtte rikkumiste eest sõltub ainult sellest, kas võõrandajal on muid majandustegevusi ja kuidas need tegevused on korraldatud. Anic oleks pääsenud igasugusest vastutusest, kui ta oleks pärast oma polüpropüleenitegevusala Monte võõrandamist ka oma muud tegevusalad teistele äriühingutele võõrandanud.

232. Norra ettevõtjate suhtes teistsuguse lähenemisviisi kasutamist põhjendab komisjon väitega, et Norra puhul oli juriidiline isik kadunud, kuid Anic'i puhul eksisteeris see edasi. Hageja lükkab selle väite tagasi ja märgib, et on tähtis, kumba tegurit eelistada: ettevõtet või juriidilist isikut. Kui see küsimus on lahendatud, tuleb valitud tegurit järjekindlalt kohaldada. Sama vastuvõetamatu on ka komisjoni väide, et Anic'i puhul ettevõtte võõrandamist ei toimunud, kuna ettevõtte mõistet ei saa samastada toote või tegevusalaga. Hageja väitel oli polüpropüleenitegevusala Anic'i majandusüksus. See majandusüksus, seega, sellele vastav ettevõtte võõrandati koos selle materiaalse ja mittemateriaalse varaga.

233. Ning lõpuks väidab hageja, et SIR-i mittepidamine tema sooritatud tegude eest vastutavaks võib tekitada otsuses vastuolu. Iga kord, kui komisjon leidis dokumentides ühise viite Anic'ile ja SIR-ile, omistas ta asjakohase käitumise hagejale. Sama usutav on siiski, et teatavatel juhtudel oli konkreetse käitumise eest vastutav SIR ja mitte Anic. Seega oleks komisjon pidanud võtma vähemalt trahvisumma määramisel arvesse võimalust, et mitte kogu ühiselt Anic'ile ja SIR-ile viitavates dokumentides kajastuv käitumine ei olnud omistatav hagejale.

234. Komisjon leiab, et Norra juhtum erineb Anic'i omast. Norra puhul oli ettevõtja juriidiline isik kadunud, ettevõtja eksisteeris edasi teistsuguses vormis, kuid sisuliselt samade majanduslike ja funktsionaalsete iseärasustega. Hageja eksib, kui arvab, et Norra puhul lähtus komisjon seisukohast, et ettevõtja on samastatav toote või tegevusalaga. Vastupidi, ettevõtja on kompleksne mõiste, milles isikulised ja füüsilised komponendid on ühendatud teatava majandustegevuse teostamiseks, mida võib aidata kindlaks määrata konkurentide ja klientide arvamustega. Sellele mõistele vastasid nii Norra ettevõtja kui ka Anic. Anic ei koosne mitmest ettevõttest, millel igaühel on eraldi tegevusala. Sellel on ettevõttena ainult üks eesmärk. Seega jäi see nii enne kui ka pärast oma polüpropüleenitootmise tegevusala võõrandamist samaks ettevõtteks. Seepärast ei ole põhjust mitte pidada sellele ettevõttele vastavat juriidilist isikut rikkumise eest vastutavaks.

235. Kohus leiab, et keelates ettevõtjatel muu hulgas sõlmida kokkuleppeid või osaleda kooskõlastatud tegevustes, mis võivad mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust ja mille eesmärk või tagajärg võib olla konkurentsi ennetamine, piiramine või kahjustamine ühisturul, on EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõige 1 suunatud majandusüksustele, mis koosnevad isikulistest ja füüsilistest elementidest, mis võivad nimetatud sättes viidatud liiki rikkumistele kaasa aidata.

236. Kui määratakse kindlaks sellise rikkumise toimepanemine, on vaja tuvastada füüsiline või juriidiline isik, kes selle rikkumise ajal ettevõtte tegevuse eest vastutas, et teda saaks selle eest vastutusele võtta.

237. Kui aga ajavahemikul alates rikkumise toimepanemisest kuni kõnealuse ettevõtja vastutusele võtmiseni lakkab ettevõtte tegevuse eest vastutav isik juriidiliselt olemast, on kõigepealt vaja leida rikkumisele kaasa aidanud isikuliste ja füüsiliste elementide kombinatsioon ja määrata siis kindlaks isik, kes on vastutuse nende eest üle võtnud, et vältida olukorda, kus ettevõtte jääb vastutusele võtmata, kuna rikkumise ajal selle tegevuse eest vastutav isik on kadunud.

238. Hageja puhul oli ettevõtte tegevuse eest rikkumise toimepanemise ajal vastutanud juriidiline isik olemas kuni otsuse vastuvõtmiseni. Seega oli komisjonil õigus teda rikkumise eest vastutavaks pidada.

239. Tuleb lisada, et Saga Petrokjemi juhtum on teistsugune, kuna rikkumise toimepanemise ajal ettevõtte tegevuse eest vastutanud juriidiline isik lakkas olemast pärast selle ühinemist Statoiliga.

240. Peale selle leiab kohus, et ei ole vaja vastata küsimusele, mis juhtuks, kui rikkumise toime pannud ettevõtte kaoks füüsiliste ja isikuliste elementide kombinatsioonist koosneva majandusüksusena või milline äriühing peaks vastutama rikkumise eest, mille on toime pannud kontserni kuuluv ettevõtte.

241. Seoses SIR-i tegude väidetavalt hagejale omistamisega järeldeb Euroopa Kohtu seisukohtadest komisjoni tuvastatud faktide kohta, et hageja rikkumine on tõendatud ainult tema enda tegevuse põhjal.

242. Peale selle tuleb märkida, et komisjon väitis kohtule, et ka SIR oleks tulnud tema sooritatud rikkumise eest vastutusele võtta, kuna selle ettevõtte eest rikkumise toimepanemise ajal vastutanud juriidiline isik on ka praegu olemas, kuigi on likvideerimisel, kuid ta ei pidanud otstarbekaks selle ettevõtte vastu menetlust alustada.

243. Seega tuleb see vastuväide tagasi lükata.

Põhjendused

244. Hageja väidab, et otsuse muudab kehtetuks EMÜ asutamislepingu artikli 190 rikkumine, kuna selles ei viidata arvamusele, mille ärakuulamise eest vastutav ametnik peab saatma oma pädevusest tulenevalt konkurentsi peadirektorile.

245. Ta väidab, et ei ole põhjust toetada komisjoni seisukohta, et artikkel 190 puudutab ainult arvamusi, mida on väljastanud muud asutused kui otsuse vastu võtnud asutus.

246. Komisjon leiab, et artiklit 190 ei ole võimalik kohaldada ärakuulamise eest vastutava ametniku aruande suhtes konkurentsi peadirektorile, kuna selle aruande esitab komisjoni ametnik ja üldjuhul suuliselt, see kuulub komisjoni otsustamisprotsessi ja seda ei saa pidada samaväärseks arvamusega, eelkõige arvamusega, mida tuleb taotleda.

247. Komisjoni seisukoht on, et EMÜ asutamislepingu artikli 190 ainus eesmärk on kontrollida järgitava korra korrektsust, võimaldades juhtudel, mil asutamisleping nõuab muude asutuste osalemist otsustamisprotsessis peale otsust vastuvõtva asutuse, kontrollida, kas see osalemine on tegelikult toimunud.

248. Kohus märgib kõigepealt, et ära kuulamise eest vastutava ametniku pädevust puudutavad asjakohased sätted, mis on lisatud kolmeteistkümnendale aruandele konkurentsipoliitika kohta, on järgmised:

„Artikkel 2

Ära kuulamise eest vastutav ametnik tagab ära kuulamise nõuetekohase toimumise ning aitab sel viisil kaasa ära kuulamise ja selle põhjal tehtud otsuse objektiivsusele. Ära kuulamise eest vastutav ametnik püüab eelkõige hoolitseda selle eest, et komisjoni otsuste eelnõude koostamisel võetaks nõuetekohaselt arvesse kõik asjakohased faktid, olenemata sellest, kas need on asjaosalistele soodsad või ebasoodsad.

Oma kohustuste täitmisel võtab ära kuulamise eest vastutav ametnik arvesse kaitseõiguste austamise vajadust, samuti konkurentsieeskirjade tõhusa rakendamise vajadust kehtivate õigusaktide ning Euroopa Kohtu poolt kehtestatud põhimõtete kohaselt.

Artikkel 5

Ära kuulamise eest vastutav ametnik esitab konkurentsi peadirektorile aruande ära kuulamise ja oma sellekohaste järelduste kohta. Ära kuulamise eest vastutav ametnik võib teha märkusi menetluse edasise kulgemise kohta. Nimetatud märkused võivad muude asjaolude seas osutada vajadusele saada lisateavet, tagasi lükata teatavad vastuväited või sõnastada täiendavad vastuväited.

Artikkel 6

Ära kuulamise eest vastutav ametnik võib artiklis 2 määratletud ülesannete täitmisel vajaduse korral esitada oma märkused otse konkurentsi eest vastutavale komisjoniliikmele samal ajal, kui viimasele esitatakse otsuse projekt edasisuunamiseks piiravat tegevust ja turgu valitsevat seisundit käsitlevale nõuandekomiteele.

Artikkel 7

Konkurentsi eest vastutav komisjoni liige võib otsustada ära kuulamise eest vastutava ametniku soovil lisada komisjonile esitatavale otsuse projektile ära kuulamise eest vastutava ametniku lõpparuande, et tagada kogu asjakohase teabe olemasolu otsuse tegemiseks üksikjuhtumi kohta.”

249. Ära kuulamise eest vastutava ametniku pädevuse sõnastusest selgub, et tema aruande edastamine nõuandvale komiteele ega komisjonile ei ole kohustuslik. Aruande edastamist nõuandvale komiteele ei ole üheski sättes ette nähtud. Kuigi ära kuulamise eest vastutav ametnik peab tõepoolest andma aru konkurentsi peadirektorile (artikkel 5) ning võib vajaduse korral esitada oma märkused otse konkurentsivaldkonna eest vastutavale komisjoni liikmele (artikkel 6), kes võib ise ära kuulamise eest vastutava ametniku soovil lisada ära kuulamise eest vastutava ametniku lõpparuande komisjonile esitatavale otsuse projektile (artikkel 7), ei ole üheski sättes ette nähtud, et ära kuulamise eest vastutav ametnik, konkurentsi peadirektor või konkurentsivaldkonna eest vastutav komisjoni liige peaks ära kuulamise eest vastutava ametniku aruande komisjonile edastama.

250. Järelikult ei ole see aruanne arvamus, mida komisjon peab otsuse vastuvõtmiseks taotlema.

251. Seega tuleb vastuväide EMÜ asutamislepingu artikli 190 väidetava rikkumise kohta tagasi lükata.

Trahv

252. Hageja heidab ette, et komisjon on rikkunud määruse nr 17 artiklit 15, kuna ei ole otsuses õigesti hinnanud avastatud rikkumise raskusastet ja kestust.

1. Aegumine

307. Hageja väidab, et enne 5. detsembrist 1978 toimunud käitumine allub eeskirjadele hagide aegumise kohta. Kuna otsuse objektiks olevate erinevate kokkulepete ja kooskõlastatud tegevuste vahel puuduvad igasugused faktilised ja kaudsed seosed, tuleb kohaldada eelnimetatud käitumise suhtes nõukogu määruses (EMÜ) nr 2988/74 ette nähtud viieaastast aegumistähtaega, kuna esimene tegevus, millega ajaarvestus lõppes, oli hagejale 5. detsembril 1983 teatavaks tehtud teabenõue.

254. Komisjon juhib tähelepanu asjaolule, et rikkumine, milles hagejat süüdistatakse, oli üksainus rikkumine, mis kestis 1977. aasta novembrist kuni 1982. aasta lõpuni või 1983. aasta alguseni. Seega ei olnud esimese tegevuse ajaks, millest arvestati aegumistähtaja kulgemist, st 29. novembri 1983. aasta teabenõue, aegumistähtaeg lõppenud.

255. Kohus märgib, et kuna ta on otsustanud, et komisjon ei ole hageja osalemist rikkumises enne 1978. aasta lõppu või 1979. aasta algust piisavalt õiguslikult tõendanud, on hageja väited asjatud.

2. Rikkumise kestus

256. Hageja väidab, et komisjon hindas tema rikkumises osalemise kestust ebaõigesti, sest ta asus seisukohale, et see algas 1977. aasta novembris ja lõppes 1982. aasta lõpul või 1983. aasta algul.

257. Ta leiab ka, et määratlus „1982. aasta lõpp või 1983. aasta algus” on liiga ebatäpne.

258. Komisjon märgib, et ta hindas Anic'i osalemist rikkumises õigesti ning et 1982. aasta lõpu ja 1983. aasta alguse vahe on vaid mõni päev.

259. Kohus märgib, et tema seisukohast rikkumise tõendatuse kohta järeldub, et hageja sooritatud rikkumise kestus oli lühem kui otsuses mainitud, kuna see algas 1978. aasta lõpus või 1979. aasta algul, mitte 1977. aasta novembris, ning see lõppes 1982. aasta oktoobri lõpus, mitte 1982. aasta lõpus ega 1983. aasta algul.

260. Seoses sellega tuleb lisada, et samadest seisukohtadest järeldub, et hageja lõpetas alates 1982. aasta keskpaigast osalemise polüpropüleenitootjate regulaarsetel kohtumistel ja neil esile kerkinud ühtsete eesmärkide järgimise.

261. Seega tuleb seoses sellega hagejale määratud trahvi summat vähendada.

3. Rikkumise raskusaste

A – Hageja piiratud roll

262. Hageja väidab, et vastupidiselt otsuse 109. punktis väidetule ei näi usutav, et komisjon oleks erinevatele ettevõtjatele trahvide määramises nende rolli arvesse võtnud. Kuigi otsuses viidatakse pidevalt ettepanekutele, algatustele või kavadele, ei omistata Anic'ile ühtegi algatust. Peale selle ei võtnud komisjon arvesse asjaolu, et Anic ei osalenud koosolekul regulaarselt, ning tõendite puudumist muude vastuväidete kohta peale koosolekul osalemist puudutavate. Ta järeldab, et ta ei rikkunud oma käitumisega tahtlikult EMÜ asutamislepingu artiklit 85.

263. Komisjon vastab, et ta võttis erinevate ettevõtjate rolli õigesti arvesse ning et seetõttu määrati „suurele nelikule” palju suuremad trahvid. Ta lisab, et hageja ei ole märkinud, mil viisil ta ei rikkunud oma käitumisega tahtlikult EMÜ asutamislepingu artiklit 85.

264. Kohus leiab, et tema seisukohtadest rikkumise tõendatuse kohta selgub, et komisjon on hageja rolli rikkumises tema osalemise ajal õigesti kindlaks määranud ning et seega oli komisjonil õigus võtta seda rolli arvesse hagejale trahvi määramisel.

265. Kohus leiab ka, et tuvastatud faktide raskusaste – eelkõige hindade ja sihtmüügimahtude kehtestamine – näitas, et hageja ei toiminud järelemõtlematult ega isegi mitte hooletult, vaid tahtlikult.

266. Seega tuleb see vastuväide tagasi lükata.

B – Hageja osakaal polüpropüleeniturul

267. Hageja väidab, et komisjon ei ole tema osakaalu polüpropüleeniturul õigesti arvesse võtnud, eelkõige SIR-i turuosa talle omistamise tõttu. Komisjon käsitles otsuses ja sellele lisatud tabelites 1 ja 8 Anic'i turuosa koos SIR-i turuosaga. Neid kaht ettevõtjat selliselt ära segada ei ole õige, kuna nad konkureerivad omavahel, ning see võib otsuse kehtetuks muuta, kuna Anic'ile süüks pandud rikkumiste mõju turule ja trahvisumma määrati kindlaks komisjoni poolt tabelis 1 märgitud turuosade põhjal.

268. Komisjon vastab, et kuigi ta märkis nende kahe ettevõtte kohta otsuses ühe koondarvu (Anic/SIR), tegi ta seda seepärast, et see teave oli olnud konfiskeeritud dokumentides selliselt esitatud. Sellest ei saa aga järeldada, et komisjon omistas Anic'ile süüks pandud rikkumiste võimaliku mõju kindlaksmääramisel turule Anic'ile ka SIR-i turuosa. Trahvisummade kindlaksmääramisel kasutati kriteeriumidena 1982. aasta turuosi ja komisjon võttis arvesse ainult Anic'i turuosa; SIR-i turuosa oli pealegi minimaalne.

269. Kohus leiab, et selle väite hindamiseks on vaja uurida, kuidas komisjon hagejale määratud trahvisumma kindlaks määras. Komisjon määratles kõigepealt kriteeriumid neile ettevõtetele, kellele otsus on adresseeritud, määratavate trahvide üldise taseme määramiseks (otsuse 108. punkt) ja määratles siis kriteeriumid õige tasakaalu leidmiseks ettevõtetele määratavate trahvisummade vahel (otsuse 109. punkt).

270. Kohus leiab, et neile ettevõtetele, kellele otsus on adresseeritud, määratavate trahvide üldise taseme määramine on otsuse 108. punktis esitatud kriteeriumidega küllaselt põhjendatud. Seoses sellega tuleb eriti rõhutada asutamislepingu artikli 85 lõike 1 ja eriti selle sätte punktide a, b ja c rikkumise selgust; nende tingimused olid polüpropüleenitootjatele teada ja nad tegutsesid suurima saladuskatte all.

271. Kohus leiab ka, et neli otsuse 109. punktis mainitud kriteeriumi on asjakohased ning neist piisab õige tasakaalu saavutamiseks igale ettevõttele määratud trahvisummade vahel.

272. Seoses sellega tuleb tagasi lükata hageja väide, et hagejale määratud trahvisumma arvutamisel kasutati otsuse tabelit 1. Punktides 108 ega 109 ei ole viidatud „(Tootjate) turuosadele Lääne-Euroopas”. Sellele tabelile on viidatud ainult otsuse 8. punktis – Lääne-Euroopa polüpropüleenituru kirjelduses.

273. Komisjon lähtus igale ettevõttele trahvisumma kindlaksmääramisel otsuse punktis 109 nende osakaalust ühenduse polüpropüleeniturul; kriteeriumide hulgas, millega kavatseti igale ettevõttele määratud trahvi õiglaselt korrigeerida, kuulus nende polüpropüleenitarnete maht ühenduses.

274. Kuigi kindlasti oleks olnud eelistatavam, kui komisjon oleks otsuses maininud arve, mida ta selles suhtes arvesse võttis, ei saa selle tegematajätmine otsust hageja suhtes mitte mingil viisil kehtetuks muuta, kuna komisjon esitas need arvud kohtumenetluse käigus ja hageja nende täpsust ei vaidlustanud.

275. Järelikult hindas komisjon hageja trahvisumma määramisel tema osakaalu ühenduse polüpropüleeniturul õigesti ja see vastuväide tuleb tagasi lükata.

C – Rikkumise mõju ebaõige arvestamine

276. Hageja väidab, et komisjon oleks pidanud nii hindade kui ka mahu osas võtma arvesse Anic'i tegelikku käitumist turul, mida on võimalik seletada sõltumatult igasugusest osalemisest kokkulepetes või kooskõlastatud tegevustes.

277. Alternatiivina väidab ta, et tema osalemine kokkulepetes või kooskõlastatud tegevustes ei mõjutanud konkurentsi ega liikmesriikidevahelist kaubandust.

278. Komisjon vastab, et ta võttis leevendava asjaoluna arvesse, et hinnaalaste algatustega üldiselt nende eesmärki täielikult ei saavutatud; ülejäänud osas viitab ta oma tuvastatud faktidele ja oma väidetele rikkumise mõju kohta konkurentsile ja liikmesriikidevahelisele kaubandusele.

279. Kohus märgib, et komisjon eristas rikkumise kaht liiki mõjusid. Esimest liiki mõju seisnes asjaolus, et pärast sihthindade kokkuleppimist koosolekutel andsid kõik tootjad oma müügiesindustele juhised selle hinnataseme rakendamiseks; seega võeti need sihthinnad aluseks klientidega hinnaläbirääkimiste pidamisel. Selle tulemusena järeldas komisjon, et käesoleval juhul näitavad tõendid, et kokkulepe avaldas tegelikult konkurentsitingimustele märgatavat mõju (otsuse 74. punkti teine lõik, viitega 90. punktile). Teist liiki mõju seisnes asjaolus, et üksikklientidelt võetavate hindade muutused

võrreldes konkreetsete hinnaalaste algatuste käigus kehtestatud sihthindadega olid kooskõlas andmetega hinnaalaste algatuste rakendamise kohta ICI ja teiste tootjate ruumides leitud dokumentides (otsuse 74. punkti kuues lõik).

280. Komisjon on esimest liiki mõju õiguslikult piisavalt tõendanud erinevate tootjate paljude hinnaalaste juhustega, mis on kooskõlas nii omavahel kui ka koosolekutel kehtestatud sihthindadega, mis olid selgelt mõeldud aluseks võtmiseks hinnaläbirääkimistel klientidega. Komisjon ei leidnud hageja väljastatud hinnaalaseid juhiseid, kuid see asjaolu ei õõnesta seda järeldust, kuna mõjud, mida komisjon võttis arvesse trahvide üldise taseme kindlaksmääramiseks, ei tulene ettevõtte väidetavast tegelikust käitumisest, vaid rikkumisest tervikuna, milles ettevõtte osales.

281. Seoses teist liiki mõjudega tuleb märkida, et komisjon mainis otsuse 108. punkti viimases taandes, et ta võttis trahvide määramisel leevendava asjaoluna arvesse, et hinnaalaste algatuste eesmärki ei olnud täielikult saavutatud ning et lõppkokkuvõttes puudusid ka piiravad meetmed kvootide või muude meetmete järgimise tagamiseks.

282. Kuna otsuses esitatud põhjendusi trahvisummade kindlaksmääramise kohta tuleb lugeda otsuses esitatud muid põhjendusi arvesse võttes, tuleb järeldada, et komisjon võttis esimest liiki mõju õigesti täielikult arvesse ja võttis arvesse teist liiki mõju piiratud ulatust. Selles suhtes tuleb märkida, et hageja ei ole öelnud, mil määral ei ole trahvisummade leevendamisel teist liiki mõju piiratud iseloomu piisavalt arvesse võetud.

283. Kohus lükkas tagasi ka hageja väite, et ta ei oleks saanud oma väikese osakaalu tõttu polüpropüleeniturul turgu ega liikmesriikidevahelist kaubandust mõjutada.

284. Seega tuleb hageja vastuväide tagasi lükata.

D – Kahjulike turutingimuste mittenõuetekohane arvessevõtmine

285. Hageja väidab, et talle määratud trahv on palju suurem kui komisjoni 8. augusti 1984. aasta otsusega *Zinc Producer Group* (EÜT 1984, L 220) määratud trahvid, mille puhul komisjon võttis arvesse asjaomase sektori rasket olukorda. Hageja järeldab sellest, et komisjon ei võtnud käesoleval juhul arvesse polüpropüleenitootjaid tabanud kriisi.

286. Hageja väidab, et trahv on ülemäära suur ka võrreldes 2. novembri 1984. aasta peroksiidiotsusega (EÜT 1985, L 35) määratud trahvidega, kuna esiteks ei olnud asjaomased ettevõtted sel ajal kriisiolukorras ning neile komisjoni poolt süüks pandud käitumise ainus eesmärk võis olla kasumi suurendamine, ja teiseks määrati palju

väiksemad trahvid, kuigi otsus võeti vastu pärast komisjoni põhimõtete karmistamist trahvide suhtes.

287. Komisjon väidab, et ta järgis käesoleval juhul trahve määrates oma kehtestatud põhimõtetest ning Euroopa Kohtu sõnastatud põhimõtetest trahvimise suhtes. Ta juhib tähelepanu asjaolule, et ta on alates 1979. aastast kohaldanud järjekindlalt põhimõtet, et konkurentsireeglite täitmise tagamiseks on vaja kehtestada suuremad trahvid, eelkõige ühenduse õiguses hästi reguleeritud rikkumiste liikide ja eriti raskete rikkumiste eest, nagu käesoleval juhul, et tugevdada karistuse hoiatavat mõju. Euroopa Kohus on selle põhimõtte heaks kiitnud (otsus 7. juuni 1983. aasta liidetud kohtuasjades 100–103/80 *Pioneer v. komisjon* (1983) EKL 1825, punktid 106–109), ning on paljudel juhtudel ka aktsepteerinud, et karistuste kindlaksmääramisel hinnatakse tegureid komplekselt (7. juuni 1983. aasta otsus eelnimetatud Pioneeri kohtuasjas, 120. punkt, ja 8. novembri 1983. aasta otsus liidetud kohtuasjades 96–102, 104, 105, 108 ja 110/82 *IAZ v. komisjon* (1983) EKL 3369, 52. punkt).

288. Komisjon väidab, et tal on eriti hea sellist hinnangut anda, sest seda saab kummutada ainult olulise faktilise või õigusliku vea tõttu. Lisaks on Euroopa Kohus kinnitanud, et komisjoni seisukohad vajalike karistuste suhtes võivad olla eri kohtuasjades erinevad, isegi kui neis kohtuasjades käsitletakse sarnaseid olukordi (12. juuli 1979. aasta otsus eelnimetatud liidetud kohtuasjades 32/78 ja 36–82/78 *BMW Belgium v. komisjon*, 53. punkt, ja 9. novembri 1983. aasta otsus eelnimetatud kohtuasjas 322/81 *Michelin v. komisjon*, punkt 111 et seq).

289. Ja lõpuks väidab komisjon, et ta aktsepteeris trahvisumma määramisel leevendava asjaoluna, et asjaomastel ettevõtetel olid tekkinud polüpropüleenitootmisel märkimisväärse aja jooksul olulised kahjumid (otsuse punkt 108), kuigi ta leiab, et ta ei ole kohustatud konkurentsioiguse rikkumise eest trahvide määramisel raskeid majanduslikke tingimusi arvesse võtma.

290. Kohus leiab, et vastupidiselt hageja väidetele märkis komisjon otsuse 108. punkti viimases taandes, et ta oli võtnud arvesse, et ettevõtjatel olid tekkinud polüpropüleenitootmisel märkimisväärse aja jooksul olulised kahjumid, mis ei näita mitte ainult seda, et komisjon oli neid kahjumeid arvesse võtnud, vaid ka seda, et ta oli süüdi tunnistanud ettevõtjatele määratud trahvide üldise taseme kindlaksmääramisel võtnud lisaks muudele 108. punktis mainitud kriteeriumidele arvesse sektoris valitsevaid ebasoodsaid majanduslikke tingimusi (Euroopa Kohtu 9. novembri 1983. aasta otsus eelnimetatud kohtuasjas 322/81 *Michelin v. komisjon*, punktid 111 et seq).

291. Lisaks ei saa asjaolu, et komisjon on tegelikku olukorda arvestades varem arvesse võtnud kõnealust majandussektorit tabanud kriisi, kohustada komisjoni käesoleval juhul sellist olukorda arvesse võtma, kuna on piisavalt õiguslikult tõendatud, et ettevõtted,

kellele otsus on suunatud, panid toime EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 eriti tõsise rikkumise.

292. Seega tuleb see vastuväide tagasi lükata.

E – Varasemate rikkumiste puudumine

293. Hageja heidab ette, et komisjon ei võtnud arvesse asjaolu, et erinevalt teistest tootjatest ei ole Anic'it kunagi varem ühenduse konkurentsioiguse rikkumises süüdistatud.

294. Komisjon märgib, et ta ei ole õiguslikult kohustatud määrama kõrgemaid trahve ettevõtetele, mida on juba varem konkurentsioiguse rikkumise pärast vastutusele võetud.

295. Kohus leiab, et kui komisjon on ettevõtte varem juba konkurentsieeskirjade rikkumises süüdi tunnistanud ja teda selle rikkumise eest karistanud, võib seda käsitada selle ettevõtte puhul raskendava tegurina, kuid varasema rikkumise puudumine on normaalne asjaolu, mida komisjon ei pea leevendava tegurina arvesse võtma, eriti kuna käesoleval juhul on EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõiget 1 eriti selgelt rikutud.

296. Seega tuleb see vastuväide tagasi lükata.

F – Kokkulepe või kooskõlastatud tegevus

297. Hageja väidab, et kokkuleppe eristamine kooskõlastatud tegevusest ei ole asjakohane mitte ainult EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 rikkumisest tuleneva vastutuse liigi, vaid ka vastutuse astme kindlaksmääramisel, kuna kooskõlastatud tegevuse puhul ei ole salajase kokkuleppe olemasolu iseenesest tõendatud.

298. Komisjon ei tunnista, et nende kahe mõiste eristamine oleks vastutuse astme kindlaksmääramisel asjakohane.

299. Kohus märgib taas, et tema seisukohtadest rikkumise tõendatuse kohta on selge, et komisjonil oli õigus käsitada toimepandud rikkumist nii kokkuleppe kui ka kooskõlastatud tegevusena, kuna tuvastatud faktid näitasid, et erinevad sõlmitud kokkulepped ja läbiviidud kooskõlastatud tegevused moodustasid ühtse kava, mida hageja oma osalemisega neis kokkulepetes ja kooskõlastatud tegevustes järgis. Järelikult lähtus komisjon hagejale määratud trahvisumma arvutamisel selle rikkumise õigest iseloomustusest.

300. Seega ei saa seda vastuväidet toetada.

301. Kõigist eeltoodud kaalutlustest järeldub, et hagejale määratud trahv on sobiv, võttes arvesse tema poolt toimepandud ühenduse konkurentsieeskirjade rikkumise raskusastet, kuid et seda tuleks nimetatud rikkumise lühema kestuse tõttu vähendada.

302. Kohus märgib seoses sellega kõigepealt, et rikkumise kestust on lühendatud neljateistkümne kuu võrra 62-st, kuna komisjon ei ole tõendanud, et hageja osales rikkumises ajavahemikul ligikaudu 1977. aasta novembrist kuni 1978. aasta lõpuni või 1979. aasta alguseni. Komisjon on trahvisummade määramisel siiski juba arvesse võtnud, et rikkumise toimimismehhanism kehtestati täielikult alles ligikaudu 1979. aastal algul (otsuse 105. punkti viimane lõik).

303. Teiseks on rikkumise kestust vähendatud kahe kuu võrra, kuna rikkumist ajavahemikul 1982. aasta oktoobrist kuni 1982. aasta lõpuni või 1983. aasta alguseni ei ole piisavalt õiguslikult tõendatud. Seoses sellega tuleb arvesse võtta rikkumise eriti suurt raskusastet neil kahel kuul.

304. Kolmandaks ei ole komisjon tõendanud, et hageja osales rikkumise elementides pärast 1982. aasta keskpaika, kui mitte arvestada, et hageja teatas ICI-le 1982. aasta oktoobri lõpus oma soovid 1983. aasta esimese kvartali müügimahtude kohta.

305. Neljandaks ei osalenud hageja meetmetes, mis olid ette nähtud hinnaalaste algatuste rakendamise hõlbustamiseks, sealhulgas ka enne 1982. aasta keskpaika vastu võetud meetmetes.

306. Kõigest eelnevast järeldub, et hagejale määratud trahvisummat tuleb vähendada 40% võrra.

Kohtukulud

307. Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 87 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Artikli 87 lõikes 3 siiski sätestatakse, et kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks, võib kohus otsustada kulude jaotuse või jätta kummagi poole kohtukulud tema enda kanda. Kuna hagi on osaliselt rahuldatud ja mõlemad pooled on kohtukulude hüvitamist nõudnud, kannab kumbki pool ise oma kulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

ESIMESE ASTME KOHUS (esimene koda),

otsustab:

- 1. Tühistada komisjoni 23. aprilli 1986. aasta otsuse (IV/31.149 – polüpropüleen, EÜT 1986 L 230, lk 1) artikli 1 osa, kus väidetakse, et Anic osales:**
 - rikkumises enne 1978. aasta lõppu või 1979. aasta algust ja pärast 1982. aasta oktoobri lõppu;
 - pärast 1982. aasta keskaika polüpropüleenitootjate regulaarsete koosolekute süsteemis, hinnaalastes algatustes ja kuukäivete piiramises võrreldes eelmise ajavahemikuga;
 - meetmetes, mille eesmärk oli hõlbustada hinnaalaste algatuste rakendamist.
- 2. Kehtestada hagejale nimetatud otsuse artiklis määratud trahvisummaks 450 000 eküüd ehk 662 215 500 Itaalia liiri.**
- 3. Jätta hagi ülejäänud osas rahuldamata.**
- 4. Jätta kohtukulud poolte endi kanda.**

Cruz Vilaça

Schintgen

Edward

Kirschner

Lenaerts

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 17. detsembril 1991 Luxembourgis.

Kohtusekretär

Esimees

H. Jung

J. L. Cruz Vilaça